

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Elli dokuzuncu İnikat

15. IV. 1957 Pazartesi

Münderecat

	Sayfa	Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	172	
2. — Havale edilen maddeler	172	
3. — Yoklama	173	
4. — Riyaset Divanının Heyeti Umumiyeye mâruzatı	173	
1. — Maarif Vekillîğinden istifa eden Sivas Mebusu Ahmed Özel'in yerine Samsun Mebusu Tevfik İleri'nin tayin edildiğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/502)	173	174:185
5. — Seçimler	173	
1. — Vâkı davet üzerine İran'ı ziyarete gidecek heyetin seçimi.	173,176	
6. — Sualler ve cevaplar	174	
A — Şifahi sual	174	
1. — Kars Mebusu Mehmet Hazer'in, Hükümetimizin Cezayir hâdiseleri dolayısıyla Fransız Hükümeti veya Birleşmiş Milletler nezdinde bir teşebbüste bulunmayı düşünüp düşünmediğine dair, Hariye Vekilinden şifahi suali (6/339)	174	185:189
7. — Müzakere edilen maddeler	174	
1. — Kastamonu Mebusu Nâzım Batur ve 43 arkadaşının, Orman Kanununun		189
muvakkat 1 nci maddesinin ilgası hakkında kanun teklifi ve Ziraat ve Adliye encümenleri mazbataları (2/444)		189
2. — Kars Mebusu Turgut Göle'nin teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Teşkilâtı Esasiye ve Adliye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümen mazbatası (3/417)		189
B — Tahrirî sualler ve cevapları		189
1. — Tunceli Mebusu Fethi Ülkü'nün, madenlerin aranması ve kıymetlendirilmesi hususunda bir programın mevcud olup olmadığına, bugüne kadar hangi bölgelerde maden araması yapıldığına ve neticelerine dair sualine İktisat ve Ticaret Veli Abdullah Aker ile İşletmeler Vekili Samet Ağaoglu'nun tahrirî cevapları (7/305)		196
2. — Kars Mebusu Kemal Güven'in, Kars vilâyetine 1956 yılında ne miktar so-balık sac ve cam tahsis edildiğine dair sualine İktisat ve Ticaret Vekili Abdullah Aker'in tahrirî cevabı (7/311)		196:197

1. — SABIK ZABIT HULÂSASI

Kars Mebusu Mehmet Hazer'in, Hükümetimizin Cezayir hâdiseleri dolayısıyla Fransız Hükümeti veya Birleşmiş Milletler nezdinde bir teşebbüste bulunmayı düşünüp düşünmediğine dair Hariciye Vekilinden şifahi suali, alâkalı Vekil bulunmadığından, gelecek İnikada bırakıldı.

6831 sayılı Orman Kanununun muvakkat birinci maddesinin ilgasına dair olan kanun teklifinin heyeti umumiyesi üzerindeki müzakereye devam olundu.

15 . IV . 1957 Pazartesi günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikada son verildi.

Reisvekili
Kayseri Mebusu
Fikri Apaydın

Kâtip
Hakkâri Mebusu
Übeydullah Seven

Kâtip
Bolu Mebusu
İhsan Gülez

Sualler

Şifahi sualler

1. — Elâzığ Mebusu Selâhattin Toker'in, cevaplandırılmamış bulunan tahrirî ve şifahi suallere dair şifahi sual tahriri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine gönderilmiştir. (6/343)

2. — Elâzığ Mebusu Selâhattin Toker'ini, Encümenlerce neticelendirilememiş bulunan kanun lâyiha ve tekliflerine dair şifahi sual tahriri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine gönderilmiştir. (6/344)

Tahrirî sualler

1. — Kars Mebusu İbrahim Us'un, tahsildar-

ların terfihi hakkında ne düşünüldüğüne dair tahrirî sual tahriri, Maliye Vekâletine gönderilmiştir. (7/318)

2. — Elâzığ Mebusu Selâhattin Toker'in, Adıyaman ovasının sulanmasına, Diyarbakır, Elâzığ ve Adıyaman'da süne ile mücadele için ne gibi tedbirler alındığına, Adıyaman'ın imarı ve kalkınması hususlarında ne düşünüldüğüne, Adıyaman - Malatya yolunun ne zaman yapılacağına dair tahrirî sual tahriri, Başvekâlete gönderilmiştir. (7/319)

2. — HAVALA EDİLEN KÂĞITLAR

Teklif

1. — Konya Mebusu Abdürrahman Fahri Ağaoglu'nun, İş Kanununun 5518 sayılı Kanunla değiştirilen 2 nci maddesinin D fıkrasının ta-diline dair kanun teklifi (2/461) (Çalışma Encümenine)

Tezkere

2. — Bursa Mebusu İbrahim Öktem'in teşrii masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/501) (Teşkilâtı Esasiye ve Ad-

liye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümene)

Takrir

3. — Erzurum Mebusu Rıza Topcuoğlu'nun, Arzuhal Encümeninin 29 . III . 1957 tarihli haftalık karar cetvelindeki 4669 sayılı Karara ait (6 sıra numaralı) işin Umumi Heyette görüşülmesine dair tahriri (4/285) (Arzuhal Encümenine)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15,07

REİS — Reisvekili Ağâh Erozan

KÂTIPLER : Muslih Görentaş (Van), Hakkı Kurmel (Kayseri)

3. — YOKLAMA

REİS — Yoklama yapılacaktır efendim.
(İzmir Mebuslarına kadar yoklama yapıldı.)

REİS — Ekseriyetimiz var, celseyi açıyorum.

4. — RİYASET DİVANININ HEYETİ UMUMİYEYE MÂRUZATI

1. — *Maarif Vekilliğinden istifa eden Sivas Mebusu Ahmed Özel'in yerine Samsun Mebusu Tevfik İleri'nin tâyin edildiğine dair Riyaseti Cümhur tezkeresi (3/502)*

REİS — Tezkereyi okutuyorum.

Ankara, 12 Nisan 1957

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine
Maarif Vekilliğinden istifa elen Sivas Mebu-

su Ahmed Özel'in istifasının kabulü ve Samsun Mebusu Tevfik İleri'nin Maarif Vekilliğine tâyininin, Başvekilin teklifi üzerine, muvafık görülmüş olduğunu saygı ile arz ederim.

Reisicumhur
C. Bayar

REİS — İttılâmıza arz edilmiştir efendim.

5. — SEÇİMLER

1. — *Vâkı davet üzerine İran'ı ziyarete gidecek heyetin seçimi.*

REİS — Efendim, vukubulan davet üzerine İran'ı ziyarete gidecek olan heyet için seçim yapacağız. Bunun için evvelâ Tasnif Heyetini seçeceğiz, efendim.

Cemil Önder (Erzurum), burada mı efendim?
(Burada, sesleri.)

Ömer Lûtfi Erzurumluoğlu (Yozgad), burada mı efendim? (Yok, sesleri.)

Pertev Sanaç (Trabzon), burada mı efendim?
(Burada, sesleri.)

Zeki Erataman (Tekirdağ), burada mı efendim?
(Burada, sesleri.)

Şimdi hangi dairei intihabiyeden rey verilme-ye başlanacağı hususunda kur'a çekiyorum: Kastamonu.

(Kastamonu mebuslarından başlanılarak reyler toplandı.)

REİS — Müzakerelere devam edeceğimiz için reylerini kullanan arkadaşların tekrar yerlerini almalarını rica ederim.

Oylarını kullanmayan arkadaşımız var mı?
(Var, sesleri.)

Lütfen efendim.

Oylama muamelesi bitmiştir, efendim.

Tasnif Dahiliye Encümeninde yapılacaktır.

6. — SUALLER VE CEVAPLAR

A — ŞİFAHİ SUAL

REİS — Suallerden müzakereye başlıyoruz, efendim.

1. — *Kars Mebusu Mehmet Hazer'in, Hükümetimizin Cezayir hâdiseleri dolayısıyla Fransız Hükümeti veya Birleşmiş Milletler nezdinde bir teşebbüste bulunmayı düşünüp düşünmediğine dair, Hariciye Vekilinden şifahi suali (6/339)*

REİS — Sual sahibi burada mı efendim? (Burada, sesleri.)

Hariciye Vekili yok, gelecek İnikada bırakılmıştır.

Tercihan müzakeresi kararlaştıran maddelere geçiyoruz, efendim.

7. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Kastamonu Mebusu Nâzım Batur ve 43 arkadaşının, Orman Kanununun muvakkat 1 nci maddesinin ilgası hakkında kanun teklifi ve Ziraat ve Adliye encümenleri mazbataları (2/444)*

REİS — Heyeti umumiyesi üzerindeki müzakere devam etmektedir. Sırasına göre arkadaşlarımıza söz veriyorum.

Kemal Balta.

KEMAL BALTA (Rize) — Efendim, Nâzım Batur ve kırk arkadaşının teklif ettiği Orman Kanununun muvakkat birinci maddesinin tadili hakkında lâyihamın esbabı mucibesinde şu hususlar ileri sürülmektedir:

1. Resmî ehli vukuflar.

2. Mahkemelerde işlerin sürüncemede kalmasından mütevellit âmmenin işinin görülemedi.

Şimdi bu maddeleri tahlil edelim:

Orman Kanununun 1 nci maddesi şu suretle orman tarif ve izah etmektedir:

(Madde 1. — Tabii olarak yetişen veya emekle yetiştirilen ağaç ve ağaçlık toplulukları yerleriyle birlikte orman sayılır.) Bundan sonra da A - F fıkralarında orman sayılmıyan yerleri göstermektedir.

Şimdi birinci maddenin G fıkrasında:

Devlet ormanlarına bitişik olmiyan ve yüz

ölçümü üç hektardan yukarı bulunmiyan sahipli arazideki her nevi ağaç ve ağaçlıklar; denilmektedir. Bu fıkraya göre aradaki ihtilâf şu: Şimdi, orman içerisinde olmayıp da üç hektarı geçmiyen yerlerin, yani sahipli ve tapusu bulunan yerlerin muamelesi Orman İdaresince yapıldıktan sonra oradan ağaç kesilmesine müsaade edilecektir. Ama, ekseriyetle bizim memlekette, birçok yerlerde olduğu gibi orman tahribedilmekte ve bu yerlerin tapusu olmadığı halde oralara «Burası benimdir.» denilmektedir, ihtilâf işte buradan doğmaktadır. Evi yanan birisi kalkıyor, «Efendim burası benimdir.» diyerek evini orman içerisinde kuruyor. Bu vaziyet karşısında tabiatıyla Orman İdaresi müdahale ederek; «Burası ormandır.» diyor. Fakat o yine, «Burası orman değil, benim tarlamdır» şeklinde cevap veriyor. Tabii bütün bu gibi hâdiseler neticesi dâva mevzularının sayısı gün geçtikçe artıyor. Burada konuşan arkadaşlarımızın ifade ettiği gibi 7 bin dosya mevcut, bunun yarısı eskiden kalma.

SÜLEYMAN ÇAĞLAR (Kastamonu) — 7 bin değil, daha fazla.

KEMAL BALTA (Rize) — Süleyman Bey, hiddetlenmeyin. Buraya gelin konuşun. Çok istihdam ederim. Bağırarak bu iş yürümez.

REİS — Devam buyurun, efendim.

KEMAL BALTA (Devamla) — Süleyman Bey, çok istirham ederim yapmayın, bağırmayın, bağırarak iş halledilmez. Eğer bağırarak suretiyle işi halletmek istiyorsanız yeri burası değildir. Yüksek Mecliste bağırarak iş halledilmez, ancak fikirlerle halledilir. (Bravo sesleri, alkışlar.) Onun için şimdi burada orman meselesini mevzuubahsediyoruz.

Hepinizin malûmu olduğu üzere, bundan evvel İstanbul'daki istimlak işlerinde yolun nereden gideceğini öğrenen açık gözler bunların yerlerini satın almışlar, sonradan da istimlak yapılar paralarını noksan almışlardır. Sonra avukata müracaat ederek % 35 i senin, diğeri benim bu işi sana vereyim, dâvayı üzerine al demişlerdir. Şimdi ise istimlak işleri takdirleri belediye tarafından tâyin edilen yeminli ehli vukuf marifetiyle yapılmaktadır.

Muhterem arkadaşlar; orman meselesi bu memleketin hayati meselesidir. Orman ön plânda gelir. Orman, kısa vâdeli değil, uzun vâdeli bir dâvadır. Burada arkadaşlar birtakım konuşmalar yaptılar. Fakat biz bugünü değil, yarını düşünüyoruz. Arkadaşlar, yarını düşünmek mecburiyetindeyiz. Bu memleketin bugünkü hali, bu kuraklık, geçmişte ecdadımızın ormanları tahribetmesindedir. Bu memleket baştan başa ormanlarla kaplı iken bugünkü hale düşmüştür. Bunu el birliği ile korumamız lâzımdır. Orman haritalarının 60 senede tamamlanamayacağını söyleyen arkadaşlar var. Ben onlara müjde vereyim; 1960 senesinde Türkiye ormanlarının paftası bitecektir.

SÜLEYMAN ÇAĞLAR (Kastamonu) — Hükümet gibi konuşuyorsun yahu.

KEMAL BALTA (Devamla) — Rica ederim Süleyman Bey, yapmayın.

Türkiye'nin 1/25 000 mikyasındaki haritası 1960 senesinde tamamlanacaktır. Yani iki senelik bir müddet kalmıştır. Orman Kanununun 119 maddesi vardır. Bu 119 madde içerisinde munhasıran 1 ne maddenin tadilini talebetmek ne dereceye kadar yerinde olur. Daha henüz kanun çıkmalı 5 ay gibi kısa bir müddet olduğu halde, bu kanunun tadilini istemek yersizdir. Kanun daha henüz tatbikata bile girmemiştir. Adliye Vekâleti bu kanunun kaldırılmaması aleyhinde Başvekâlete yazı yazmıştır. Ziraat Vekâleti de aynı kanun hakkında Başvekâlete yazı yazmıştır.

Binaenaleyh bu maddenin kaldırılmasını istemekteki sebep nedir? Sebep şudur : «Vatandaşın hakkı gasbediliyor.» diyorlar. Hayır arkadaşlar, vatandaşın hakkı gasbedilmiyor, vatandaşın haksız bir mal iktisabetmemesi için tedbir alınıyor. Biz vatandaşın hakkını düşünürken memleketin umumi menfaatini de düşünmek zorundayız. Memleket başta gelir.

Bu memlekette ne kadar orman kalmıştır? Bunu size haritadan göstereyim. Rica ederim bakınız, bunun muhasebesini yapınız. Bu haritaya göre halen Türkiye'de orman kalmamıştır.

Senede 4 milyon metre küb istihlak eden bir memlekette senede bir buçuk milyon metre küb kereste istihsal edilmektedir. Memleketin durumu ne olacaktır? Bu işi kabul ettiğimiz günden itibaren 15 sene sonra bu memlekette ormana veda edilecektir ve bu kuraklık ilâ gayrühnihaye devam edecektir. Ecdadımız Orta - Asya'dan nasıl gelmişse biz de Akdeniz kıyılarına doğru ineceğiz.

Arkadaşlar; bir çam ormanı 200 senede yetişir. Tam verim dört nesle inhisar eder. Bir çamın ancak dört nesil sonra yetiştiğini görebilir. Kolay değildir. İşte Atatürk Orman Çiftliğinde 30 seneden beri yetişen ağaçları görüyorsunuz. Bugün orman tahribedilir ve ticaret yapacak muayyen bir zümre için orman feda edilirse memleket çok zarar görür. İşte görüyorsunuz, Allah yağmur versin diye her gün yağmur duasına çıkılıyor. Bunun sebebi nedir? Orman yokluğundandır. Buna kimsenin şüphesi olmasın. Arz edeyim :

İyi vasıfta orman Türkiye'de 2 milyon hektar. İyi vasıfta bataklık orman 1 milyon 600 bin hektar, bozuk orman 6 milyon. Rica ederim, bizim memleketimizin de % 30 nun orman olması icabederken bu nispet % 9 dur. Bunun âkibeti çok fecidir. «Orman orman!» diyoruz. Burada, 1956 senesinde çıkan, henüz mürekkebi kurumayan bir kanunun henüz tatbik edilmeden tadil edilmek istenmesinin sebebini bendeniz anlıyamadım.

Beni af buyursunlar, kendilerini çok sayar ve severim; Nâzım Batur arkadaşım Müdürü Umumi iken o zamanki Orman Kanununun hazırlanmasında birinci derecede rol oynamıştı. Diyecek ki, o zaman ben memurdum. Ne olursa olsun insan beğenmediği bir dâvaya imzasını koymaz.

Şahsına son derece hürmet ederim, ama dâvayı esasından tutmak lâzımdır. Ormanı olmyan bir memleketin hakkı hayatı olamaz.

Size bir misal vereyim : Almanya'yı Müttefikler işgal ettikleri zaman, oraya giden bizim heyete Almanlar, Rusların yaptığı mezalimden bahsetmediler. «Ormanlarımızı yakıyorlar, yok ediyorlar» diye feryat ettiler.

Demek ki, bir memleket istilâ edilir ve bir müddet sonra kurtarılır, fakat bir orman tahrib edilirse onun yeniden meydana getirilmesi zordur, asırlar lâzımdır. Onun için çok rica ederim, bu mesele uzun boylu konuşulmuş, üzerinde durulmuştur. Bu kanunun tadili demek ormanı tahribetmek demektir. Hâkimlere yerden göğe kadar itimadımız vardır. Fakat arkadaşlar, mesele eksper meselesidir, fen meselesidir, ilim meselesidir. Bâzi arkadaşlar diyorlar, kolcubaşı mazbatayı tutacak, götürcek, falan olacak. Öyle değildir arkadaşlar, vukuatın olduğu yerde, orman olup olmadığını tesbit etmek keyfiyeti, o işle alâkası olmayan birisi ile, orman memuru, veya ziraat memurunun müştereken mazbata tanzimi suretiyle olacaktır. Vekâlete gönderilecek, vekâlet tetkik edecektir. Bu tetkik neticesinde orman olduğuna kanaat getirmezse iade eder. Buna benzer bir mesele Mudurnu'da olmuş, üç defa evrak iade edilmiş ve tekrar bu defa mahalline müfettiş gönderilmiştir, tetkik ediyorlar.

Çok rica ederim arkadaşlar, bu kanun teklifini reddedin. Bu, memleketin menfaatidir, hepimizin menfaatidir. Memleketin varlığına taallük eden bir noktadır. Esasen pek kısır bir vaziyette ve az verimli olan ormanlarımızın bu suretle kısa zamanda tahribatına meydan vermeyiniz. Yüksek Meclisin sağduyusuna itimadım vardır, kanunu reddedeceğine imanım vardır.

REİS — İran'a gidecek heyetin tasnif mazbatası geldi, okutuyorum, efendim.

15 . IV . 1957

Yüksek Reisliğe

İran'a gidecek heyet için yapılan seçim neticesinde ilişik listede adları yazılı zatlar hizalarında gösterilen reyleri almışlardır.

Saygılarımızla arz ederiz.

Âza	Âza	Âza
Tekirdağ	Trabzon	Erzincan
Z. Erataman	P. Sanaç	C. Önder

Aliye Coşkun	(Ankara)	297
Attilâ Konuk	(Antalya)	297
Ekrem Yıldız	(Bingöl)	297
Selim Ragıp Emeç	(Bursa)	297
Bedi Enüstün	(Çanakkale)	297
Suphi Ergene	(Elâzığ)	296
Ömer Faruk Sanaç	(Elâzığ)	290
Sabri Özcan San	(Gümüşane)	297
Aleksandros Hacopulos	(İstanbul)	285
Mehmet Kartal	(Malatya)	297
Abdürrahman Bayar	(Mardin)	297
Reşit Kemal Timuroğlu	(Mardin)	294
Zihni Üner	(Niğde)	297
Bekir Baykal	(Ordu)	297
Enver Batumlu	(Seyhan)	297

REİS — Orman Kanununun müzakeresine devam ediyoruz. Mehmet Daim Süalp.

MEHMET DAİM SÜALP (Siirt) — Muhterem arkadaşlar; uzun bir tetkik ve çalışmadan sonra çıkarılan Orman Kanunu üzerinde çok kısa bir zaman geçmekle beraber, bugün bunun tadili teklifi ile karşı karşıya bulunuyoruz.

Arkadaşlarımızın esbabı mucibesi içerisinde; her nasılsa kabul edilmiş bir madde diye, tarif ettikleri ve değiştirilmesini istedikleri madde, bence; uzun bir mesainin mahsülü ve Orman Kanununun temelini teşkil eden maddelerden biridir, her nasılsa kabul edilmiş olan bir madde değildir. Şöyle ki; şahsın menfaati ile âmme menfaati tearuz halindedir.

Biz, âmme menfaatinin korunması vazifesiyle, Orman Kanununu Ziraat Vekâletine tevdi etmiş bulunmaktayız. Bâzi arkadaşlarımız konuşmalarında Ziraat Vekâletinin bu tadil teklifine iltihak ettiğini söyledilerse de hakikat böyle değildir. Ziraat Vekâleti komisyonda tamamen buna muhalif olduğunu açıkça beyan etmiştir.

Şimdi muhterem arkadaşlarım; başlıca şikâyet mevzuu şudur; yedi bin ve bugüne kadar sayısı on bine çıkan vatandaşlarımız Ziraat Vekâletine müracaat etmişler, bunların müracaatleri cevaplandırılmıyor; binaenaleyh Ziraat Vekâleti kendisine verilmiş olan vazifeyi ihmal ediyor, yapmıyor, bu sebeple bu vatandaşlarımızın mağduriyetine meydan vermemek için kanunu değiştirelim, diyorlar.

Evvelâ bir merciin vazifesini ihmal etmesi veya yapmaması sebebiyle bir kanunu değiştirmek, bence, doğru değildir. Neden doğru değildir? Bugün Orman Kanunu bize, ormanı açıkça tarif etmiş ve orman olmayan yerleri de tadadettmiştir. Orman olan yerde ihtilâf yok, yalnız ihtilâf, orman mı değil mi, mevzuları içerisindedir görüyoruz ki, kısa bir zaman zarfında şikâyetlerin 10 bine yükselmiş olması birçok vatandaşlarımızın Ziraat Vekâletinin orman diye gördüğü ve kanunun kabul ettiği vasıfları tamamen havi bulunan mıntakayı orman değildir diye telâkki etmekte ve Ziraat Vekâletinden, dolayısıyla orman içinden o sahayı koparmaya gayret etmektedirler.

Biz kanunu yaptığımız zaman hâkim olan espri şuydu : Memleketimizin ormana şiddetle ihtiyacı vardır, ormanlarımız tahribedilmektedir, bu tahribi önlemek için bunların korunmasını, bunların inkişafını mesuliyetli bir makama verelim, veklâete bağhyalım ve vekâlet bunların tahribini önlesin zihniyeti, düşüncesi hâkimdi. Arkadaşlarımız o zaman, kanun çıkarken de şimdiki görüşünü ileri sürmüşlerdi. Fakat bu noktai nazar Heyeti Umumiye tarafından kabul edilmemişti ve kanun olduğu gibi çıkmıştı.

Eğer biz bu işi Ziraat Vekâletinin elinden alacak olursak ne gibi mahzurlarla karşılaşacağız; onları sıralıyayım :

Ziraat Vekâleti bu mevzuda vazife ve salâhiyetini nasıl yürütüyor? Bir yerin ihtilâflı olduğunu tesbit ederlerse; ki tesbiti yapan heyette bir ziraat mühendisi, bir orman mühendisi, bir veterinerden dâhildir, bu heyet, vatandaşın orman diye iddiada bulunduğu yere gider, oranın vaziyetini etrafıca tetkik eder, tesbit eder ve bir rapor verir, vekâlette kurulan bir komisyon bu rapordaki unsurları tetkik ve tahlil eder. Eğer kanunun kabul ettiği unsurlara mutabık ise orası ormandır diye bir karar verir. Bu karar muvakkattir; ormanların tahdit ve kadastro su yapılınca kadar. Esasen tahdit komisyonları eğer tahdit ve kadastro yapmışlar ve bir yer için; «Burası ormandır.» demişlerse, mahkeme hiçbir zaman bu kararı tebdil ve tağyir edemez. Vekâletçe vazifeli kılınan bu komisyonlar tahdit komisyonları kadar bitaraf ve salâhiyetlidir. O itibarla hiçbir zaman vekâlet her hangi

bir vatandaşın mağduriyetine meydan vermez ve hakkını yemez. Eğer biz âmme menfaatini şahsın menfaatinden üstün tutmak istiyorsak kanunun ruhunu teşkil eden maddelerden birisi olan bu maddeyi değiştirmiyelim; tahdit ve kadastro yapılınca kadar bir yerin orman olup olmadığını tâyin ve tesbit edecek makamın Ziraat Vekâleti olmasını kabul edelim. Mâruzatım bundan ibarettir, hepinizi hürmetle selâmlarım.

REİS — Nuri Ocakçıoğlu.

NURİ OCAKÇIOĞLU (Malatya) — Muhitem arkadaşlarım, bendeniz söz aldıktan sonra arkadaşlarımız izahatta bulundular. Bendeniz de kısaca mâruzatta bulunacağım. Mesele orman kaçakçılığının azaltılması, çoğalması meselesi değildir.

Arkadaşlarımızın teklif ettikleri mesele ve vaziyet şudur :

Hâkim istiklâline sahiptir, istediği gibi ehli-vukufu seçer. Fakat mevcut madde meriyette kalırsa, Ziraat Vekâletinin tesbit edeceği bir rapor üzerine hâkime hüküm dikte ettirilmiş olacaktır. (Bravo sesleri) Bu çok zararlıdır. Gerek 3116 sayılı Kanun, gerekse orman nizam ve talimatnameleri 20 seneden beri tatbik edilmektedir. Öyle oluyor ki, kaçakçılık meselesi memurlar arasında yarışlara bile sebeb oluyor. «Filân memur 50, filân memur 100 kaçakçılık zaptı tuttu, sen ne yapıyorsun?» deyince, memur da kalkıp adamın bahçesinden kestiği kuru ağacı bile kaçak diye getiriyor, muameleye koyuyor.

Bunları gözümüzle gördük ve hâlâ da görmekteyiz. Ve hattâ «filân memur şu kadar kaçak odun yakaladığı halde sen niçin bunun dörtte biri kadar yakaladın?» diye muaheze edildiklerini bile gördük. Hâkim keşfe çıkıyor, bakıyor... Vaziyet hep böyledir. Memuru sıkıştırıyoruz, «ne yapalım? Takibat yapılacak diye tamim var. Falanca şu kadar kaçak odun yakaladığı halde sen niçin yakalayamadın diyorlar, biz de yakalamaya mecbur kalıyoruz.» diyorlar.

Şimdi, Ziraat Vekâleti esasen bunun altından çıkamaz. Geçen gün arkadaşlarımızdan birisinin dediği gibi, «hazırlanan raporun altına (bu hususi ormandır, değildir) deniliyorsa vekâlet bu kadarını bile göremez.» Hâkime gelince : Hâkim ormandan anlamayan birisini ehli-vukuf diye seçmez. Ormandan anlıyan salâhiyetli kimselerden birini seçecektir. Ve tetkikatını bu suretle yapacaktır. Şimdi Ziraat Vekâletinden sorunca kaçak-

çılık daha ziyade azalacak değil, artacaktır. Çünkü cevap verinceye kadar zaten müruruzamana uğrıyacaktı. Esas itibariyle zaten köylünün bir iki yük kestiği odun meselesi değil; ormanı kökünden kazıyan kaçakçılıkların önüne geçmektir, maksat.

Geçen defa Orman Kanunu müzakere edilirken demiştim ki : «Kıymetli bir Ziraat Vekilimiz vardır; Umum Müdürü de vardır; büyük kaçakçılıkların önüne geçmenin çarelerini bulmak lâzımdır.»

Bu kanunla hâkim, hakkı takdirine sahibolacak. Ziraat Vekâletinden durumu soracak. Ben-deniz kabulü fikrindeyim.

Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Hamdi Sancar.

HAMDİ SANCAR (Denizli) — Muhterem arkadaşlar, Kemal Balta arkadaşımızın dediği gibi, eğer Türkiye ormanlarını mer'i Orman Kanununa göre yani muvakkat birinci maddenin kerameti sayesinde muhafaza etmek mümkün olsa idi ve âmme dâvalarımızın hal sırrı eğer bu birinci muvakkat madde içinde bulunsa idi, birtakım hukuki mahzurlarına rağmen ben bu dâvanın aleyhinde söz almayıcağım :

Uzun seneler hâkim olarak orman dâvalarına bakmış ve mevzuun içinde bulunmuş bir arkadaşımız sıfatıyla derhal şunu arz edeyim ki, bizim memleketimizde ormanların sadece zabıta tedbiri ile muhafaza edileceği düşüncesi öteden beri bizi bu neticeye ulaşmaktan uzak tutacaktır.

Bir tarafta çeşitli safhalar geçiren orman dâvamız, 1937 senesinde kabul edilen 3116 sayılı Kanunla Türkiye ormanlarının artık bundan sonra muhafaza edilebileceği düşüncesinde pek mutmain ve nikbindik. Bu kanunun tatbikatı içinde bizzat bulunduk ve gördük ki bu kanun Türkiye ormanlarını muhafaza etmeye asla şifayabolmamıştır.. Zabıta tedbirleri; munhasıran zabıta tedbirleri ormanları muhafaza edemez. Bir defa bu esastır. Ormanların gerçek muhafazasına şimdi mer'i bulunan ve son olarak kabul ettiğimiz kanunla gerçek adımlar atılmış bulunmaktadır.

Ormanın içinde köy evlerinin dahi bulunduğu, yani mesken mahallinin dahi orman içinde bulunduğu; hattâ kendi seçim çevremden bir misal verebilirim, merkez kasabasının dahi orman içinde bulunduğu bir memlekette ormanın

muhafaza için yalnız muvakkat birinci madde kayıtları değil, ula vildiğine yüksek cezalar dahi koysanız hayatı zorlamak pahasına ormanı korumak mümkün değildir. 13 nci madde bunun çaresini aramış, ve orman köylülerinin kalkındırılması için, icabederse, bunların bir iskâna tâbi tutulması suretiyle ormanların muhafazasının mümkün olacağını derpiş etmiştir. Bu yapılmadıkça cezai hükümlerle, zabıta hükümleriyle ormanın muhafazası mümkün değildir. Ormanın muhafazası için bir ikinci yol da Hükümetin son senelerdeki yaptığı gibi, orman yollarına ehemmiyet vermektir. Orman yolları ormanı muhafaza eder. Neden? Bizim ormanlarımız içinde müessirâtı havaıye ile yıkılmış, çürümeye mahkûm pek çok enkaz yatar, ve orman dışında da muttasıl ormanı kemiren tahribat devam eder.

Orman içine yol yaptığımız takdirde bu çürümeye mahkûm enkaz, ihtiyacı olanların istifadesine arz edilmiş olacağından, orman üzerindeki tahribat önlenmiş olur. Bir defa muvakkat 1 nci maddenin ormanların muhafazasında mutlak bir âmil olduğu düşüncesi ve nazariyesini şöyle bir tarafa bıraktıktan sonra, arkadaşlarımızın uzun uzun üzerinde durdukları, geçen celselerdeki müzakere sırasında da ifade buyrulduğu gibi bir defa hukukan kabili müdafaa bir madde değildir, bu muvakkat 1 nci madde.

Yalnız, hâkimin takdir haklarını geniş miktarda tahdidetmek bakımından değil, bizzat Orman Kanununun kendi yapısında ve kendi espirisinde diğer hükümlerle olan çatışmasında ve tezatında esasen bir ahenksizlik mevcuttur.

Mer'i kanunun 7 nci maddesinde ormanların sınırı tâyin edilmektedir. Yani, bir yerin orman olup olmadığını tâyin etmek bakımından tahdit ve kadastro için kanunda olan bir hükümdür. Yüksek müsaadenizle bu maddenin ikinci fıkrasını okuyayım.

«Bu komisyonlar; Ziraat Vekâletince tâyin olunacak bir orman başmühendisinin veya Yüksek Orman Mühendisinin reisliğinde Adliye Vekâletince tâyin olunacak en az beş sene hâkimlik veya avukatlık yapmış bir hukukçu âza ile iki Yüksek Orman Mühendisi veya orman mühendis muavini, Yüksek Ziraat Mühendisi veya ziraat teknisiyeni ile tahdidi yapılacak vilâyetin umumi meclisince ve belediye hudutlarında belediye, köy hudutlarında köy ihtiyar meclis-

lerince aralarından seçilecek bir asıl, bir yedek âzadan teşekkül eder.»

Bir yerin orman olup olmadığını tesbit bakımından mer'î kanunun meseleye verdiği ehemmiyeti bir madde ile almak mümkün değildir. Orman mülkiyetini tâyin edeceğiz. Bu kadar ciddî şekilde ele aldığımız bir mevzuu muvakkat birinci maddenin bir hükmü ile munhasıran Ziraat Vekâletine bırakmış oluyoruz.

Arkadaşlar, birbiriyle bu kadar zıt, tâbiri mi mazur görün, 20 sene kaynaşamıyacak, bağdaşamıyacak iki hükmün bu kanunun çerçevesi içinde yer alması, bir kere tedvin sanatı bakımından doğru değildir.

Arkadaşlar, buyurdular, efendim, Ziraat Vekâletince tâyin olunur hükmünün mânası şudur : Buradan gidecek heyet mahallinde tetkikat yapacak, raporunu Ziraat Vekâletine verecek, Ziraat Vekâletinde salâhiyetli zevattan müteşekkil bir heyet tarafından ayrıca tetkik edilecek ve ondan sonra bu rapor mahkemeye gidecek. Yani meselenin sadece izahı dahi mahkemenin birkaç celsesinin tâlikini mucibolacak arkadaşlar. Bizim memlekette mahkemeleri böylece sunî şekilde, herkesi bıktırarak, usandıracak şekilde, metotlarla işgal edip dâvayı uzatmanın yolu şimdiye kadar bulunamamıştı. Fakat bu kanunun muvakkat birinci maddesi bu rekoru kırmıştır. Bu madde dolayısıyla ki, şimdiden 6 - 7 bin dâva dosyası bugün mahkemelerde, Ziraat Vekâletinden cevap beklemektedir. Böyle hallerde siz müruruzamanı durdurabilir misiniz arkadaşlar?.. Bu hususlarda müruruzaman işlemez diye bir hüküm koydunuz mu buraya? Hayır. O halde bu dâvalar bekler bekler en sonunda müruruzamana uğrar.

Sonra zorlamakla ormanın muhafaza edilemeyeceğini bildayette arz ettim. Bir ara muhafaza teşkilâtı, orman muhafızları, korucular, bir ara askerî teşkilât, ve şimdi de bakım memurları, silâhlı... Bunlar ormanı dolaşırlar, çeşitli zabita kuvveti elde tutulur, fakat muhterem arkadaşımın gösterdiği haritadaki hazin tablo hiç durmadan artan, tam bir rakam vermek mümkün olmadığı için söylemeyeceğim, belki de daha artan bir tahrip devam eder. Eğer bu türlü zabita teşkilâtı ormanı muhafaza etmiş olsaydı on beş senelik tecrübe neticesi müsbet olurdu. Gittiğimiz her yerde vatandaşların ilk çıkardığı mesele, zatî ihtiyacın zama-

nında verilmemiş olmasıdır. Zatî ihtiyaç, asgari zatî ihtiyacı köylüye vermeyecek olursak, her türlü cezai akibeti göze alacak ve ormanın içinde bulunmasına rağmen, ormanı tahribedecektir. Bunun önüne geçemezsiniz arkadaşlar. Muvakkat birinci madde ile mahkemeleri, bu tarzda müruruzaman akibetini bekler vaziyette bırakırsanız bunun neticesi alınmaz arkadaşlar. Siz zannediyormusunuz vatandaş ormana girmeyecek, ormanı tahribetmeyecek. Aldanıyorsunuz arkadaşlar. Bilâkis hâdiseleri kısa zamanda neticeye bağlamak leh veya aleyhte mahkemenin hüküm almak ormanların muhafazası bakımından muhakkak ki daha iyidir.

Arkadaşım hâkime itimaddan bahsettiler. Burada, itimad şöyle dursun, hâkim bir vâkıyı tesbit ve tescilden başka bir şey yapmak durumunda değildir. Hâkim vereceği kararı Ziraat Vekâletine sormuştur, o karar Ziraat Vekâleti tarafından gönderilmiştir, hâkim de gereği düşünülür, Ziraat Vekâletinin verdiği rapor tescil edildi diyecektir. Bu hâkimlik değildir, arkadaşlar. Meselâ geçen celsede buyurdular ki; Hâkim Adli Tıp Meclisinden de sorar. Sorar, fakat Adli Tıp Meclisinden gelen raporları hâkim icabında imal eder, bunu nakzedici esbabı mucibe ileri sürmek suretiyle ıslah edebilir. Ama bu kanunun muvakkat birinci maddesine göre, Ziraat Vekâletinden cevap geldikten sonra hâkim ancak bir tescil memurudur. Maahaza eğer bu muvakkat birinci madde, bütün mahzurlarına rağmen ormanların muhafazasına eğer merhem olabildiğine kaani olsaydım, ben itiraz etmiyecektim.

Merhem olduğuna kaani olmadıktan başka, demin de arz ettim, ormanları muhafaza etmele beraber ayrıca da zararı vardır. Ormanları muhafaza şöyle dursun zararı olacaktır, arkadaşlar. Vatandaş Orman Kanununun muvakkat birinci maddesinin korkusu ile ormana sokmayacağız diye düşünmeye kapılmak doğru olmaz, ham hayal olur, kanun teklifinin yerinde olduğuna kaanim, kabulünü ben de istihdam ediyorum.

REİS — Nâzım Batur.

NÂZİM BATUR (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlarım; 6831 sayılı Orman Kanununun burada müzakeresi esnasında en az 66 hatip söz aldı. 533 defa buradan konuşma yapıldı. Ben bu kanun teklifini getirdikten sonra Or-

man Kanununun lehinde veya aleyhinde konuşacak değilim. Bu kanun teklifinin orman mevzuıyla hiçbir alakası yoktur. Bu, usul kanunudur. Memleketimizde, hepimiz biliyorsunuz, yeter derecede orman yoktur. Ve gün geçtikçe de azalmaktadır. Yeniden orman yetiştirmek mecburiyetindeyiz. Bunun için orman seferberliği yapmak lâzımdır, ama bu maddenin bu sözlerle hiçbir alakası yoktur. Ben burada sadece şunu arz etmek isterim ki; Orman Kanununun muvakkat birinci maddesi; dâva neticesinin tâyinini Ziraat Vekâletine bırakmıştır. Bu sakattır ve tatbikatta da işlemediğini gördük. Vatandaş da ziyadesiyle müteessirdir, mustarıptır. Mahkemelerde dâvalar neticelenmiyor. Bizim teklifimiz bunu belirtmekten ibaret idi. Biz bu teklifi beş ay evvel hazırladığımız zaman en az yedi sekiz bin dâva böyle, Ziraat Vekâletinden sorulmuş, cevap almamamış, mütemadiyen tâlik edilmekte idi. Bunu Ziraat Encümeninde konuştuğumuz zaman Hükümet temsilcisinin beyanına göre - notu bende mevcut ve mahfuzdur - 9 600 küsur dâva Ziraat Vekâletine intikal etmişti. Sonra, Adliye Encümeninde bu iş müzakere edildiği zaman bunu 6 900 olarak ifade ettiler. 9 600 olsun, 6 900 olsun, muazzam bir rakamdır. Bu sırada mebus arkadaşlardan biri bir soru sordu, dedi ki; bundan kaçını neticelendirdiniz? «1 142 tanesini, mahallî teşkilâttan sorduk, henüz hiçbirine cevap vermediler, bu sebeple hiçbir mahkemeye cevap veremedik.» dediler.

Bu muvakkat birinci madde meriyette kaldıkça her geçen gün için en az 500 dâva geri bırakılmaktadır. Cevap gelsin diye beklenen her gün için bunlara 500 dosya ilâve edilmektedir. Bir ekip gelse de bunları tetkik etse görecektir ki, bunlar 15 bini aşmıştır. İdare buna cevap verecek durumda değildir, cevap vermeyecek vaziyete gelmiştir, cevap vermesine imkân yoktur.

Şimdi, bunun için Orman Umum Müdürlüğü iki defa karar değiştirdi. Birincisinde dedi ki; bu işlere mahallî teşkilât baksın. Halbuki birçok kazalarımızda ziraat mühendisi yoktur. Olsa da bu, onun vazifesi dışındadır. Esasen kendilerine tevdi edilen birçok işler vardır. Bu işlere zamimaten bakmasına imkân yoktur.

İkinci karar da şudur; biz merkezde bir ekip teşkil edeceğiz. Gelen cevapları bu heyet inceliye-

cek ve bir karara bağlayacak, biz de nihai bir cevap vereceğiz. Hakikat şu merkezdedir ki, bugüne kadar hiçbir mahkeme cevap alamamıştır.

Bir de memleketimizde birçok kadaastro dâvaları vardır. Ben bir kadaastro hâkiminden bir mektup aldım. Vaktinizi almamak için bu mektubu okumak istemiyorum. Hâkim mektubunda diyor ki; ben bu kanun çıkıncaya kadar kararları daha evvel hükme bağladım. Bu kanun meriyete girdikten sonra muvakkat birinci madde beni bu şekilde karar vermektan menetti. Ziraat Vekâletine sorduğum hususlara altı aydan beri cevap alamıyorum. Bu yüzden mahkemeleri tâlik etmek mecburiyetinde kalıyorum. Tâlik edilen her celse için vatandaşlar 100 - 200 lira zarara duçar oluyorlar. Bu kanunun muvakkat birinci maddesinin tatbiki kadaastro hâkimlerinin, kadaastro işlerini gören seyyar hâkimlerin mahallen giderek keşif yapıp baktıkları işleri de durdurmuştur. Bu, bir usul kanunudur. Biz 10,5 milyon hektarlık ormanlarımızın bütün mukadderatını, her türlü işlerinin hallini mahkemelere bırakıyoruz. Yani orman olup olmadığının tâyinini, kaçakçılığı, istifade tarzlarını ve bu mevzulardaki ihtilâfları mahkemelere bırakıyoruz. Sahipli arazide ihtilâf çıkarsa onun hallini Ziraat Vekâletine veriyoruz ve bütün ihtilâflarda, kaçakçılıkta, usulsüzlüklerde hâkime inanıyoruz da neden vatandaşın caddından kalma arazisindeki ağaçları için yahutta yetiştirerek muhafaza ettiği birkaç ağaçtan dolayı ihtilâf çıkarsa bunun hallini mahkemelere bırakıp vekâletten cevap bekliyoruz, orman olup olmadığını tâyin etsin diyoruz. Biz ana kanuna gayet güzel hükümler koyduk. Vatandaşın vicdanında ağaç sevgisi yerleşsin diye onlara arazi vermeyi kabul ettik ve 50 sene müddetle vergi muafiyeti tanıdık. Memlekette ağaç sevgisi uyanırmak için vatandaşın kredi verilecek, ona arazi verilecek, bedava fidan verilecek. Kooperatif kurulduğu zaman ise tâ kapısına kadar da bedava fidanını getirecektir. Bunu yaptığımız kanunda kabul ettik. Bunların sebebi nedir? Köylüye vatandaşın ağaç sevgisini aşılmasıdır. Ama bir taraftan bunu derken diğer taraftan kapısının önünde dedesinden kalmış 100 - 150 senelik birkaç ağacı kesti diye memur gelip yakasına yapıyor, zabıt tutuyor. Mahkemeye veriyor. Dahası var, birkaç ağaç değil, bir merkep yükü odun veya bir aded tahta ile görülen bir adam için de aynı şey. Vatandaş bu zabıtle mahkemeye sürüklüyor. Mah-

keme, ama hakiki şahit dinliyemez, ehli-vukuf tâ-yin edemez, vesika istiyemez. Ancak Ziraat Vekâletinden gelen bir yazıya istinaden vatandaş mah-kûm eder. Bu vatandaşın ekseriyeti de fakir insanlar. Avukat tutabilir mi? Ehli-vukuf istiyebilir mi? Hangi vatandaş 200 - 300 lira verip de mah-kemeye müracaat edebilir?

Elindeki vesika ne olursa olsun, Orman İdaresi kabul etmedi mi, hâkimin bu vesikaya göre hüküm vermeye selâhiyeti yoktur. Dâvamız orman dâvası değildir. Muvakkat birinci madde kalkınca mevcut orman dâvaları sukût edecek değildir. Hâkim, meseleyi inceleyip tetkik edebilmek, şahit dinleyebilmek hakkına sahibolacaktır. Yoksa dâvalar sukût etmiyecektir. Bu, suçluları affettirecek, ormanlarımızdaki kaçakçılığı ilerletecek bir vaziyet yaratmıyacaktır. Devlet ormanlarının sahipli araizlerle bir alâkası yoktur. Ormanlarımızın yekûnu 10,5 milyon hektar ise de kenar köşede bulunan miktarlar buna dâhil değildir. Bu suretle ormandan her hangi bir miktarı kaybediyor değiliz. Bu, ormanı bedava bağışlıyoruz mânasına da gelmez.

Mâruzatım bundan ibarettir, teklifimizin kabulünü rica ediyorum.

REİS — Cemal Tüzün.

CEMAL TÜZÜN (Kocaeli) — Muhterem arkadaşlarım, ormanın ve ağacın değerini, yurt çapındaki önemli hizmetlerini ve faydalarını çok güzel belirten Kemal Balta'ya teşekkür ederim. Ancak bendeniz de en az, orman ve ağaç dâvasına kendileri kadar inanmış, memleketin bir an evvel yeşillenmesi için her gün cansıparâne, elimden geldiği kadar didinen ve bunun ötesinde Cenabı Allaha dua eden bir arkadaşınızım. Hal böyle iken muvakkat birinci maddenin kaldırılması mevzuunda bütün bu mütalâaları ileri sürmenin hiçbir faydası yoktur. Meselenin orman tahribatıyla, memleketin yeşillenmesiyle, şununla bununla bir gûna alâkası yoktur. Dünyanın hiçbir yerinde - hukuk ilminde; gördüğüme, duyduğuma ve işittiğıme göre - bir işde dâvalı tarafın, aynı zamanda ehli-vukuf ta olduğu görülmemiştir. Binanealeyh Orman İdaresi - Orman İdaresinin yüz senelik bir tarihi vardır - kurulduğu günden beri devlet ormanlarının tahribatını önlemek hususundaki mesailerinden ziyade, vatandaş tapulu ve ecdadından mevrus ağaçları kestirme-

mek noktasında kendini gösteren kendilerine mahsus bir sistemleri vardır ki, bu husustaki metotlu çalışmalarıyla vatandaşların kendilerine karşı ezeli bir nefret hissi beslemelerine sebeb olmuştur. (Bravo sesleri)

Ormanlarımızın hakikaten korunmasını istiyor-sak ve vatandaş orman ve ormancıya ısındırmak istiyorsak bu gibi hareketlerden kaçınmalıyız. Orman Kanununun (G) fıkrası mucibince ormanlardan dere ve yol vasıtasıyla ayrılan ağaçlıkları ormandan saymadık. Bunları vatandaşın dilediği gibi kullanması hususunu derpiş ettik. Orman idaresi, «ey Büyük Millet Meclisi, bu maddeyi kabul ettiniz ama, elimden geldiği kadar bu maddeyi yürütmiyeceğim» diyor. Ziraat Encümeninin derpiş ettiği maddeler arasında bulunmayan fakat kanunun müzakeresi sırasında Umumi Heyette araya sıkıştırılan bu fıkra ile vatandaş; bilâkis ormana, ormancıya nâhak yere düşman olmaktadır. Binaenaleyh bu teklif yerindedir. Kabulünü istirham ederim.

REİS — Hüseyin Agun, buyurun. (Reye sesleri) Müsaade buyurun, efendim.

HÜSEYİN AGUN (Rize) — Muhterem arkadaşlar, Orman Kanununun bu Mecliste kabul edilip tatbik sahasına intikal etmesi ve tatbikata başlaması üzerinden henüz yedi ay müteceviz bir zaman geçmişken 116 asli maddeden ibaret olan ve yedi seneden beri bu Meclisi meşgul eden Orman Kanununun köylüyü alâkadâr eden o derece mühim maddeleri mevcut dururken, bunların tatbikatından bir gûna şikâyet edilmezken (Var sesleri) doğrudan doğruya Orman Kanununun mefhumları üzerinde - bilhassa birinci madde üzerinde - birinci maddenin bağıntısı olan bir düğmeye bir nir noktaya alabildiğine balta indirmek, Orman Kanununu tamamiyle bertaraf etmek demektir. Müsaadenize sığınarak arz edeyim : Orman Kanunu hazırlanırken bugün getirilen muvakkat maddenin kalkmasını muhterem arkadaşlarımızla uzun boylu konuştuk ve bilhassa Heyeti Umumiyede (G) fıkrasını bu kanuna ithal etmek için arkadaşlarımız da sarfi mesai ettiler. Fakat o zaman Muvakkat Encümen bu maddeye muarızdı. Bize söyledikleri şu idi : «Ne endişe ediyorsunuz, muvakkat birinci madde var. Bununla bir yerin orman mefhumuna girip girmediğini tâyin ve tesbit etmek için Ziraat Vekâleti ehli-vukufluk yapacaktır, ondan mütalâa sorulacaktır.» Ve kanun buradan bu suretle geçti.

Orman mefhumuna giren yer dediğimiz zaman, bu orman mefhumuna giren kısımların tesbitinde kolaylık olmak üzere sahipli araziye ve üç kilometre mesafeyi yok eden hükümler birinci maddeye girmemiş olsaydı vaziyet ne şekil alırdı? Bugün vatandaşın tahtı tasarrufunda bulunan üç hektarlık arazinin içindeki ormanı kendisine vermektedir ve buna dâir birinci maddeyi bu Meclis çıkarmıştır. Birinci maddenin A dan J fıkrasına kadar olan kısımlarını okuyacak olursak bu mefhumları birbirinden ayırabilmek için, değil lise kültürü alan bir vatandaş olmak; nebatat âlimi olmak lâzımdır. Step, maki florası, meşcere, meşcerecik ve daha bunun gibi birtakım tâbirler, mefhumlar vardır ve bunları tefrik etmek çok güçtür. Eğer bu mefhumları tefrik edecek ehli-vukuf bir köyde Ahmet, Mehmet olursa bunun içinden çıkılabilir mi arkadaşlar? Bizim hâkimin kararı üzerinde müessir olmaklığımız değil, sadece onu doğru karara ulaştıracak imkânları hazırlamaklığımız lâzımgelir. Ziraat Vekâletinin bu nokta üzerinde durması icabeder. Çok muhterem arkadaşlarımdan rica ederim, bunu yalnız tek tarafı olarak izah etmiyelim. Bu madalyonun bir de ikinci tarafı vardır.

Muhterem arkadaşlar, hakikaten bu memlekette ormansızlıktan mütevellit ıstıraplar çoktur, muhtelif arkadaşlarımız bunu izah etmişlerdir. Ben dışarda konuşan bir arkadaşımın temas ettiği bir hususa işaret edeceğim : Karacabey ovasında toprak çatlamış ve dört parmak arasına giriyor. Bu, ormansızlıktandır arkadaşlar. Bu memlekte ormanın yokluğunu anlıyan bir fikir teessüs etmiştir. Şimdi-biz Orman Kanununun en can alıcı, noktasını kesip atarsak, muvakkat maddeyi ortadan kaldırırsak ne olacaktır? Bunu izah edeyim.

Muhterem arkadaşlar, her şeyden evvel bu muvakkat 1 nci madde Orman Kanununun 1 nci maddesi ile alâkâlıdır. Orman Kanununun 1 nci maddesindeki mefhumları bugün Türkiye'de lise tahsili yapmış bir insan dahi anlıyamaz. Bugün, Faik Sabri'nin coğrafyasını tetkik edin, step ne demektir, orada çok cüzi olarak izah edilmiştir. Maki florası nedir? Hangi insan bunu tetkik edebilir. Muhakkak bunları erbâbı ilim muayyen bir zümre, yani Ziraat Vekâleti mensupları tâyin edebilir.

Şimdi, Ziraat Vekâleti hasım telâkki edili-

yor. Bugün, orman dâvalarını kim açıyor? Orman Umum Müdürlüğü dahi açamaz. Bir âmme dâvası olarak ancak müddeiumumi açabilir. Vekâleti hasım telâkki etmek hangi usul kanununda vardır? Ben hukukçu arkadaşlarım kadar hukukçu bir arkadaşımız değilim. Bugün, bir vekâleti hasım kabul etmeye aklım ermiyor, arkadaşlar.. Orman Umum Müdürlüğü hükmi şahsiyeti haiz mülhak bütçeli bir idaredir ve Ziraat Vekâletine bağlıdır. Ziraat Vekâleti hasım olamaz. Bugün vekâletin hangi organı bir dâvada ferde hasımdır? Bunu bir defa bertaraf edelim.

İkincisi, muhterem arkadaşlarımız, 6 000 dâvadan bahsetmektedirler. Kendileriyle beraberim. 6 000 değil, 160 bindir ve yarın 200 bin dâva olacaktır. Bunun sebebi nedir? Sebebi Ziraat Vekâletinin cevap vermemesinden mütevellit değildir. Bunun sebebi bundan evvelki Orman Kanununun birinci maddesiyle orman sayılan yerlerin sarıh ve açık şekilde ifade edilmiş olması ve 3 kilometre içinde veya 3 kilometre dışında 3 hektarlık arazinin ormandan sayılmıyor denilmesi idi. Son çıkan kanunla bu kayıt kaldırılmıştır. Ormanın içinde veya dışında ister tapulu olsun, ister tapusuz olsun, vatandaş bu yüzden endişeye düşmekte ve birbirine bakarak müracaat etmektedir. Bu yüzden de rakam mütemadiyen kabarmaktadır. Bu müracaatların içinde bakılmıyan normal işlerin miktarı acaba ne kadardır? Bunun 10 bin, 20 bin olmadığını kim söyleyebilir. (Yok sesleri) Yok demekle olmaz. Her şey rakama bağlıdır. Hükümet burada yok; Ziraat Vekili yok; Adliye Vekili yok. Burada kendi kendimize konuşuyoruz. Hakiki rakamları bize verecek salâhiyetli kimseler burada yok. Halbuki bu mevzuda vereceğimiz ve istiyeceğimiz rakamların gayet sahih olması lâzımdır. Bu dâvalar, yakında 200 bini, 300 bini de aşacaktır. Çünkü öyle bir birinci madde hazırlamış bulunuyoruz ki, hakikaten vatandaşlarımızın ihtilâflarını halletmek için bu madde gayet geniş tutulmuştur. Ehli vukuf olarak da Ziraat Vekâletini tanıdık. Ehli vukuf ya Ziraat Vekâleti olacaktır, yahut da ulûmu tabiiye ile işgal eden bir başka yer.. Bir marangoz veya bir kereste tüccarı ehli-vukuf olursa... Bu çok mühim bir meseledir, arkadaşlar. Üç metrelik kereste bugün aşağı - yu-

karı 1 000 liradır. Ağacın kabuğu altında haşep denen bir madde vardır ki bunun tahlilini bugüne kadar hiçbir lâboratuvar yapamamıştır. Bu kesildiğinden üç saat sonra paradır. Bunun kadar açık döviz kaynağı dünyanın hiçbir yerinde yoktur. Bu vatandaşların ihtirasını körükler. Ormanlar içinde oraya buraya seyyar tapu tatbik etmek işi 1937 den 1945 e kadar devam etti. Bu kötü tatbikata yeniden mi başlayacağız? Arkadaşlar, Orman Kanunu köylümüzün kalkınması için o kadar güzel hükümleri ihtiva etmektedir ki, şu veya bu şekilde birbirimizi ehli vukuf yapmak suretiyle bu güzel hükümleri bozmıyalım. Sekiz aydan beri bu hükümler tatbik edilmektedir, aradan pek az bir zaman geçmiştir. Şimdi sekiz aylık kanun tatbikatının neticesinde şu hata var, şu veya bu memurun hatası var diye, kanundan intikam almıyalım. Ziraat Vekâletinden verilecek cevaplar henüz mahkemelere gelip de muhterem hâkimler karar vermiş değildir ki, «neticeler şudur, budur» diyorlar? Hiçbir reddi hâkim yoktur. Vakit çok dardır, aradan çok az bir zaman geçmiştir. Ziraat Vekili burada encümenlerde «Bana üç, dört ay mehil verin, kanunun tatbiki için birtakım teşkilât, birtakım heyetler lâzımdır, bunlar zaman işidir» dedi, mehil vermedik. Çok güzel hükümleri ihtiva eden, sekiz ay evvel tatbikata konan bir kanunu sekiz ay sonra baltalamıyalım, arkadaşlar.

Sonra kanundaki bir hükümden bahsettiler. Hâkimlik yapmış bâzı arkadaşlarım bunda haklıdırlar, böyle bir madde, bir hüküm olamaz. Çünkü hâkimi tahdideder.

Arkadaşlar, İstimlâk Kanununda da ehli vukuf meselesi vardır, Trafik Kanununda da bu mevcuttur. Ama dağda, köylerde böyle yüksek muhamminler, ehli vukuf bulursa ne alâ, bulunmazsa ne olacaktır? İşte hâkimler bu muazzam dâvaları iyi bir niyetle sona erdirmek için vazifelendirilmişlerdir, aramızda bulunan hukukçu arkadaşlarımız da bunu tasvibetmişlerdir. Bizim çalıştığımız encümenlerde iki üç tanesi müstesna hepsi hukukçu arkadaşlardı. Binaenaleyh biraz daha bekliyelim, bakalım kararlar ne netice vermektedir.

Muhterem arkadaşlar, bugün fevkalâde müreffeh, zengin yaşayan, muazzam müesseselere sahip bir insanın yapacağı ithalâtın ve istihsalâtın âmme-yi zarardide etmemek için en ağır ihtikâr ka-

nunlarını çıkardık, Millî Korunma Kanunu, Kira kanunlarını çıkardık. Hattâ bâzı arkadaşlarım, hukukçu arkadaşlarım, o kanunun müzakeresi sırasında burada; «Bu, Teşkilâtı Esasiye Kanununa mugayirdir.» diye söylediler.

Orman Kanunu, muhterem arkadaşlarım bir baş kanundur. Orman, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile idare edilmez; ormanın da bir kanunu vardır. Orman, tabiat kanunlarına tâbi bir serveti tabiiyedir. Orman Kanunu falan kanuna uygun değildir, denemez. Orman o kadar açık bir dövizdir ki, bu memlekette yoktur üstüne...

Orman Kanununun birinci maddesi mühim bir maddedir. 1938 den 1945 e kadar milyonlarca metre mikâp heba oldu, Hükümet burada olsa idi sizlere bu hususta rakamlar verirdi. Bunu kimse inkâr edemez, çünkü sekiz on senelik tatbikat bize bunu göstermiştir.

Arkadaşlar, bir taş ocağı tahkikatına gittiğimiz zaman muayyen anlayışlı kimseler bize göstermiştir neticeleri. Bu hal hâkimi müşkül vaziyete sokacaktır.

Arkadaşlar memleket hukukla idare edilir, fakat bunun yanında bir de fen diye bir şey vardır, bu fen icaplarına da uymak lâzımdır, tabiatın unumi hükümlerine de uymak lâzımdır.

«Ormanın kadaşroları yapılmaya kadar ormanı ondan anlamıyan adamların elinde bırakamayız...» deniyor. Kadaşrosunu yapmayan Orman İdaresini burada tenkid edebiliriz, niçin yapmıyorsun diye... 1950 den beri niçin buna ehemmiyet verilmedi diye...

Arkadaşlar, kadaştro bakımından, Türkiye ormanlarının üçte biri tamamıdır, üçte ikisi altı yedi senede meydana gelebilir. Bunda hiçbir endişeniz olmasın. Harita Umum Müdürlüğü, şu, bu müessese işlerini bifirmiş de ormanı niçin bitirmemiş? Bundaki sebep yanlış bir şey olmasın, diyerdir. Bugün kadaştrosuz hiçbir şey yoktur. Bir hektar içinde 60 bin lira servet yatan bir ormanın kadaşrosunu yapmamak hatadır, Hükümet bunu ele almalıdır.

Muhterem arkadaşlarımdan birisi dedi ki; «Orman Kanununun 7 nei maddesi bu maddeye mugayirdir.» Hayır, arkadaşlar Orman Kanununun 7 nei maddesi; bir yerin orman sayılıp sayılmıyacağını kim tâyin eder, bunu gösteriyor. Ziraat Vekâletinin tensibettiği kendi elemanlarıyla

beraber o muntakayı iyi bilen, meclisi umumi âzası olmuş insanlardan teşekkül etmiştir. Bu maddeyi ortadan kaldırmakla binlerce dâvayı kimin eline teslim edeceğiz. Benim kanaatim hâkimler de bu eîns adamları ehli-vukuf-luk yaptırarak. Ben hâkimlerle görüştüm, bilhassa onlar bu maddenin yaşamasını ve maddenin tatbikatının Ziraat Vekâletinde kalmasını istiyorlar. Bunun aksini iddia eden arkadaşlara ben de misaller verebilirim, mektuplar verebilirim.

Şimdi 116 neî madde vardır. İşin en mutâim tarafı buradadır. 116 neî madde der ki: «Bu gibi araziden zatî ihtiyaçları için ağaçları sormadan keserler». Yani vatandaş tasarrufu dâhilindeki ağaçları sormadan kesebilir, damga sonradan yapılacak.

Şimdi, burada tek korku var: Acaba Ziraat Vekâletinden gelen heyet buraya orman der mi, demez mi? Vatandaşın elinde sağlam vesika varsa kesiyor. Sağlam değilse 1937 den 1945 e kadar olan zamanda Türkiye ormanlarını tahribeden âmillerin tesiri altında kalarak tahribederse bunun mesuliyeti kime aittir? Muhterem Nâzım Batur arkadaşımız o devrenin Orman Umum Müdürü idi. Kendisi bunun derecesi vehametini ve vahşetini takdir ederler, bilirler. Ciltler dolusu bu hususta emirler verilmiştir. Birçok memurlar bu yüzden Vekâlet emrine almıştır. İki taraflı, birbirini kandırmak suretiyle yapılacak işler bu idareyi berbad edecektir. Bundan vatandaş da mutazarır olacaktır. Onun için bu kanuna dokunmayalım. Çok yenidir, daha mürekkebi kurumamıştır.

REİS — Efendim; üç İnikaddir devam eden kanunun müzakeresinde şu ana kadar on beş arkadaş konuşmuş bulunuyor. Daha da on iki arkadaşımız söz almıştır. Elimizde dört kifayet takirri vardır. Bunları sırasıyla okutuyorum.

Yüksek Reisliğe

Bu madde hakkında kâfi derecede görüşüldü. Teklifin reye konmasını arz ederim.

Çoruh
Mecit Bunin

Yüksek Reisliğe

Müzakere kifayetinin reye konulmasını arz ve teklif eylerim.

Giresun

Doğan Köymen

Yüksek Reisliğe

Madde hakkında kâfi derecede görüşüldü. Reye konmasını arz ve teklif ederim.

Kastamonu
M. Kuşakeoğlu

Yüksek Reisliğe

Orman Kanununun birinci muvakkat maddenin ilgasına dair olan kanun teklifi üzerindeki konuşmalar vüzuhu temin etmiştir. Kifayeti müzakereyi arz ve teklif eylerim.

Saygılarımla.

Tunceli
B. T. Okaygün

REİS — Kifayet aleybinde Hüseyin Ortakçoğlu. (Vazgeçti sesleri) Kemal Balta.

KEMAL BALTA (Rize) — Efendim, mâruzatım şu: 3 celsedir şu Orman Kanununu görüşüyoruz. Seçmiş olduğumuz bir Hükümet var, bu Hükümet ortada yok. (Ooo sesleri, gürlütliler) Müsaade buyurun, Hükümet yok dememin mânası şu: Ziraat Vekili arkadaşımız meydana da yok, arz etmek istediğim nokta budur. («Temsileileri var» sesleri) Bu işin esas mesulü ve ormanla ilgili bulunan Orman Umum Müdürlüğünün, Hüseyin Bey arkadaşımızın dediği gibi, istatistikî malûmat vermesi ve Hükümetin bu mevzularda Yüksek Heyetinizi tenvir etmesi lâzımdır. Bu dâva çok ehemmiyetli bir dâvadır. Bu işi hallederken vebâl sırtımızda kalmıyım. Ben kanaatimi arz ediyorum. Orman meselesi hayati bir meseledir. Böyle hayati bir mesele üzerinde konuşulurken bu dâvanın esas mesulü olan Ziraat Vekilinin bulunması lâzımdır. Bize asıl izahatı o verecektir. Eğer bu kanunu reddedersek bu Meclis olarak itimat ettiğimiz Hükümete karşı bir nevi itimatsızlık tevellüdedir. Bu dâvayı müdafaa edecek olan Hükümettir. («İçtüzük var» sesleri) İçtüzüğe muhalif olmakla beraber Ziraat Vekilinin bunun üzerinde bizi tenvir etmesinde, bu hayati meselede karar verirken bize izahat vermesinde fayda vardır.

Bendeniz diyorum ki, bu iş müzakere edilsin, enine, boyuna konuşulsun. Bunda fayda var zarar yoktur.

Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Efendim, Nizamnamei Dahiliyeye göre alâkali vekilin bir defaya mahsus olarak Mecliste hazne bulunmaması müzakerelerin devamına

mânidir. Bu kanun teklifi üç inikattan beri müzakere edildiği için vekilin bulunmaması artık müzakerelemlerin devamına mâni değildir.

CEMAL TÜZÜN (Kocaeli) — Kifayet aleyhinde söz istiyorum.

REİS — Dahili Nizamname kifayet aleyhinde bir arkadaşımızın konuşmasına ruhsat vermektedir. Bu itibarla kifayeti müzakereyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... (Kabul edilmiştir sesleri) Müsaade buyurun efendim. Riyaset Divanınca reyleri saymada iki kâtip arkadaşımız arasında fark var. İyice tesbit için kabul edenler lütfen ayağa kalksınlar efendim... Lütfen oturunuz.

Kifayeti kabul etmeyenler lütfen ayağa kalksınlar....

Ufak bir ekseriyetle kifayet kabul edilmiştir, efendim. (Alkışlar)

Kanun teklifinin reddi hakkında bir teklif var, okuyoruz :

Yüksek Reisliğe

Şifahen arz ettiğim sebeplerle Orman Kanununun muvakkat birinci maddesinin ilgası hakkındaki kanun teklifinin reddini arz ve teklif ederim.

Muş Mebusu
Şefik Çağlayan

REİS — Tavriri oyunuza arz edyorum. Kabul edenler... Etmiyenler...

Efendim, tereddüt hâsıl oldu, bu sebeple lütfen ayağa kalkmak suretiyle arkadaşlarımların reylerini ihzar buyurmalarını rica edeceğim.

Kanun teklifinin reddine ait tavriri kabul edenler lütfen ayağa kalksınlar... Kabul etmiyenler lütfen ayağa kalksınlar... (Ret, ret sesleri) Oylama sırasındayız, lütfen sükûneti muhafaza edelim.

Efendim tavriri kabul edilmiş ve kanun teklifi reddedilmiştir. (Alkışlar)

REİS — Bir defa müzakereye tâbi maddelerden müzakereye devam ediyoruz.

2. — *Kars Mebusu Turgut Göle'nin teşrii masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Teşkilâtı Esasiye ve Adliye encümenlerinden mürekkep Muhtelîb Encümen mazbatası (3/417) (1)*

(1) 131 sayılı matbuu zaptın sonundadır.

REİS — Mazbatayı okuyoruz, efendim.

(Mazbata okundu.)

REİS — Efendim, mazbatada iki arkadaş heyeti umumiyesine, iki arkadaş 3 neü maddeye ve bir arkadaş da birinci maddeye muhaliftir.

Encümen reisi arkadaşımızın muhalefet serhi var, okuyoruz.

(Muhalefet serhi de okundu.)

REİS — Mazbata üzerinde söz isteyen arkadaşımız var mı? Buyurun, Feridun Ergin.

FERİDUN ERGİN (Urfa) — Arkadaşlar, Kars Mebusu Turgut Göle'nin teşrii masuniyetinin kaldırılması hakkında komisyon tarafından hazırlanmış olan mazbataya itiraz etmek üzere söz almış bulunmaktayım.

Teşrii masuniyet müessesesinin aşırı bir hukuki tekâmül neticesinde erişmiş olduğu merhale ve ifade ettiği mâna ve mefhumları uygun sayılamıyacak bir istikamette tatbikatını inkişafına yol açmış olan komisyon raporunu tenkid etmek istemekteyim.

Bir an için teşrii masuniyet müessesesinin hedef ve gayesi üzerinde duralım :

Niçin parlamento âzalarına teşrii masuniyet tanınmaktadır? Bu müessesenin sebebi hikmeti nedir? Milletvekili kasa soymaz, milletvekili yol kesmez, milletvekili hırsızlık maksadıyla kilitleri açıp evlere giremez. Teşrii masuniyet müessesesinin maksadı bu nevi âdi cürümlere karşı mebusların korunması değil fakat siyasi vazifelerini ifa ederken her hangi bir tazyika, tertibe mâruz kalmalarını önlemektir. Ve bu tazyik ve tertipleri önlerken de göz önünde tutulması icabedecek bir nokta vardır. Elbette ki Halk Partisinin Umumi Kâtip yardımcılığını yapan Turgut Göle gibi hepimizin, hepimizin tanıdığı bir şahıs her hangi bir siyasi tazyik veya tertibe mâruz kaldığı takdirde manavdan maydonoz çalıyor diye bir isnat altında kalmıyacaktır. Elbette ki, Türkiye Büyük Millet Meclisi âzasının teşrii masuniyete ihtiyaç duydukları neviden isnatlar siyasi mahiyettedir. Bu itibarla Karma Encümen dokunulmazlığın kaldırılması hakkındaki talebi tetkik ederken her şeyden evvel isnat mevzu teşkil eden fiilin bir tertip eseri olup olmadığı hususunu da tetkik ile mükellef bulunmaktadır. Esasen, Türkiye Büyük Millet Meclisi Nizamnamesinin 180 neü maddesi de bu hususta sarih bulunmaktadır.

180 nci madde demektedir ki, bir mebusa Teşkilâtı Esasiye Kanununun 12 ve 27 nci maddelerinde mevzubahsolan memnu fiillerden birisi isnadedilir ve İhzarî Encümenin tetkikat neticesinde bu kanaat hâsıl olursa yani, fiillerden birisinin yapıldığına kanaat hâsıl olursa, teşriî masuniyetin ref'i lüzumuna dair müdellel bir mazbata tanzim ve Muhtelit Encüme takdim eder.

Şimdi, bakalım bu müdellel mazbata nerededir? Bir şahsın, bir ferдин hürriyeti, yalnız bir ferдин değil bir milletvekilinin kariyerini, siyasi hürriyetini, her şeyini alâkadar eden müdellel bir mazbata şu birtek sayfalık metin içine sığabilir mi? Nitekim fiilin ika edilmiş olduğuna dair bu mazbatada tek bir noktaya, tek bir hükme rastlamamaktayız. Şu mazbatayı okuduğum vakit ve dosyayı tetkik ettiğim vakit şahsan birçok noktalarda tereddütlerle karşılaştım ve bu tereddütler hazırlanmış olan mazbatanın delillere dayanmadığı intibamı bende uyandırdı. Bu tereddütler nelerdir? Sırasıyla sizlere arz edeceğim.

Dosya tetkik edildiği vakit dikkatimi çeken ilk nokta, Turgut Göle hakkında takibatın toplantı tarihinden çok sonra başlamış olmasıdır. Toplantı tarihi, 26 Haziran 1955 dir. Turgut Göle Antalya'da bundan takriben iki sene evvel bir toplantı yapıyor. Bu toplantıda, zabıttaki iddiaya göre Atatürk'ün vasiyetinden, Kırşehir halkına yapılan büyük haksızlıktan, adaletin vazifesini suiistimal etmesinden bahsediyor. Ve bu kadar mühim mevzular hakkında zabıttaki ifadeden ehemmiyeti anlaşılan isnatlarda bulunan Turgut Göle hakkında ne mahallî müddeiumumilik ne de Adalet Vekâleti derhal harekete geçmiyor. Hattâ hâdise hakkında komisyon reisinin Muhalefet Şerhinden anlaşıldığı veçhile, derhal bir zabıt tutulmuyor. Aradan bir sene geçiyor. Geliyoruz 1956 yazına. 1956 yazında Selâhattin Toker arkadaşım da Antalya'da bir konuşma yapıyor. Ve her iki konuşma aşağı - yukarı aynı tarihlerde takibata mevzu teşkil ediyor. Bu vaziyet karşısında bir sual vâridolabilir. Niçin Turgut Göle hakkında takibat bu kadar geciktirilmişdir? Eğer zabıtlarla isnadedilen filler, yani adalet hakkında, Atatürk'ün vasiyeti hakkında ve diğer noktalar hakkında söylenenler doğru ise adli makamlar takibat açıl-

masını niçin bu kadar zaman, niçin bir seneden fazla zaman, geciktirmişlerdir?.. Bunda bir vazife suiistimali yok mudur? Ve vazife suiistimali nasıl mümkün olabilir? Zannediyor musunuz ki, bir adliye mensubu temayül-leri ne olursa olsun, bu derece mühim bir mevzuda dosyanın bir seneden fazla rafta tozlanmasına müsaade eder?.. Hayır. Temayülü ne olursa olsun, bu kadar mühim mevzulara temas eden bir isnat hakkında derhal muameleye başlamak mecburiyetindedir.

Gelelim Adliye Vekâletine, eğer bu kadar mühim bir suç işlenmiş ise Adliye Vekâleti de derhal takibata başlamak mecburiyetindedir. Halbuki Turgut Göle'nin vaziyetinde takibat bir sene geciktirilmişdir. Hangi tarihlere kadar? Basın Kanununun, Toplantı ve gösteri yürüyüşleri Kanununun çıkarıldığı, yani memleketimizde siyasi gerginliğin âzami hadde ulaştığı tarihe kadar. Siyasi gerginliğin âzami hadde ulaştığı tarihte bu mevzu tazalenmiş ve o zaman takibat başlamıştır. O halde bu gecikme, dışardan gözüktüğü vakit bir tereddüt sebebi olabilir. Bu tereddüdü izale edecek deliller şayet mevcut ise, bu delillerin encümen raporunda zikredilmesi lâzımgelirdi. Niçin takibat bu kadar gecikmiştir? Bu gecikmede hangi meseleler, hangi âmiller rol oynamıştır? Bir ihmâl mi vardır veya bizim bilmediğimiz bir sebep mi vardır? Karma Encümeninin, raporunda bu nokta üzerinde durması lâzımdı. Dahilî Nizamnamenin 180 nci maddesi müdellel rapor istediğine göre hazırlanmış olan raporda bu hususa dair kâfi sarahat bulunması lâzımdı. Demek ki, hazırlanmış olan mazbata gayrikâfidir ve muallel bulunduğu, bâzı tasvibedemiyeceğimiz veyahut mahiyetini anlıyamadığımız sebeplerden dolayı geciktiğine şüphe olmayan bir mazbatanın, bir muamelenin niçin geciktiğini göstermemektedir. Bu bakımdan rapor eksiktir, tereddüdü izale edecek mahiyette değildir. Bilâkis bu takibin bir siyasi gerginliğin neticesi olduğu intibamı uyandıracak mahiyette bulunmaktadır.

Gelelim ikinci tereddüt noktasına : Turgut Göle hakkındaki takibat bir zapta dayanmaktadır. Zabıt; fertlerin, şahısların şahadeti demektir. Acaba hangi fertlerin şahadetine istinaden Turgut Göle hakkında takibat açılmıştır? Biraz bu nokta üzerinde duralım.

Turgut Göle, biraz sonra huzurunuzda müzakere edilecek olan, Salâhattin Toker arkadaşımız gibi, kalabalık bir kütle önünde konuşmuştur. Kendisini dinliyenler belki yüzlerce vatandaş ve belki de bu miktardan daha fazla idi. Takibat açmak için kendisini dinliyen bu yüzlerce vatandaşın mütalâasına, şahadetine müracaat edilmiş midir? Edilmiştir ama, bu şahitlerin hiçbirisi bu takibatın mesnedini teşkil eden zabıttaki sözleri Turgut Göle'nin söylediğini teyid etmemişlerdir.

İfadesi almanlardan yedi kişi arasında, avukat, sabık kaymakam gibi hukuk işlerine vukuf sahibi şahıslar da bulunduğu halde, bu şahısların Turgut Göle hakkındaki şahadetleri dikkate alınmamıştır.

Buna karşılık dört emniyet memurunun, emniyet müdürünün ve maiyetindeki üç kişinin tertibetmiş oldukları zabıt üzerinde, yüzlerce vatandaşın şahit bulunduğu ve ancak bunlardan yedi tanesinin zabıtlar için imzası alındığı ve zabıtları inzalıyan şahısların da teyidmediği bir isnat, zabıtaya mensup dört kişi tarafından ortaya atılmıştır. Bu dört şahsın imzalamış olduğu zabıt hakkında ilk tereddüt noktası şudur : Memur âmiriyle beraber aynı iddiayı serd etmek üzere imza atmaktadır. Bilirsiniz, mahkemelerde bir şahsın yakınlarının ve o şahsın tesiri altında kalabilecek kimselerin şahadeti tamamen serbestçe yapılmış bir şahadet kıymetini haiz bulunmamaktadır. Ve konuşmayı dinlemiş yüzlerce vatandaşın şahadet etmediği bir mevzuda bu şekilde emniyet müdürünün maiyetinden üç kişiye imzalatmış olduğu bir zabıtla takibata geçilmesi, muhakkak ki üzerinde dikkatle durulacak bir keyfiyettir. Fakat bu hâdiseyi bir tarafa bırakarak gözlerimizi bir sene sonrasına çevirelim.

Gelelim 1956 senesine : Turgut Göle 1955 Haziran'ında konuşmuştur. Gelelim 1956 Mayıs; Salâhattin Toker arkadaşım da aynı şehirde bir konuşma yapıyor ve kendisi hakkında gene bir zabıt tutuluyor. Zabıt kimler imzalamış? Bakıyoruz, 4 imza var. Bu 4 imza Turgut Göle hakkında tutulan zabıtı inzalıyan 4 kişiden başka şahıslar değil. Her iki zaptı imza eden aynı şahıslar...

REİS — Salâhaddin Toker'in mazbatası ikinci defa müzakereye tâbi olan maddelerdendir.

FERİDUN ERGİN (Devamla) — Mukayese ediyorum beyefendi, ayrıca Salâhaddin Toker hâdisesi hakkında konuşacağım.

Her ikisini imza edenler aynı şahıslar, okuyorum: Polis Müdürü Hâdi İntepe, Başkomiser Mustafa Özcan, polis memuru Yaşar Özündar, poils memuru İbrahim Büyükyörük. İkinci konuşmada da yine hazır bulunan kalabalık bir kitle vardır. Bu konuşmaları takibeden kitle içinde Demokrat Partili olsun, Halk Partili olsun ve Hürriyet Partili olsun tek bir şahıs çıkmaz bir suç işlendiğine dair ifade vermemiş olduğu halde zabıt yine aynı 4 memurun imzasını taşımaktadır. Yüzlerce vatandaş varken, bunlardan şahadet edecek kimse çıkmaması, emniyet teşkilâtı mütemedi değişiklik içinde iken bir sene fasıla ile iki ayrı toplantıda aynı şahitlerin bu şekilde zabıt tutmaları ve isnatları ortaya atmaları da dikkate şayandır. Yüzlerce hattâ binlerce şahidi olan bir hâdisede âmme şahitlerinin sanki bu neviden hâdiselerde mütahassıs kesilmiş aynı şahıslardan terekbübetmeleri bundan 20 sene evvel meşhur bir siyasi partinin başka bir memlekette yaptığı gibi, aynı şahısların mütahassıs şahit olarak muhtelif toplantılarda kullanılması hakikaten hayret uyandıracak bir vakiydur. (Sağdan bravo sesleri). Bu nokta üzerinde komisyon durmamıştır. Bir sene fasıla ile geniş bir teşkilât olan emniyetin bünyesi içinde, mebusları itham etmek için futulan zabıtlarda imzaları olan bu kimselerin aynı vazifede bulunmalarında nasıl bir tesadüf olabilir? Böyle bir tesadüfün mevcudiyetini kabul etsek dahi, aynı konuşmalarda mevcut olan kalabalık bir vatandaş kitlesi içinden, zabıtta yazıldığı şekilde şahadet edecek birkaç kişi çıkmamış ve şahadette bulunmamış olması dikkate şayandır. Komisyonun bu nokta üzerinde durmadan, tertip şaibesini nakzedecek delilleri toplamadan, bir mazbata tazim ederek, Yüksek Heyetinize göndermesi kanaatimce bir eksikliklerdir. Bu şahitlerin adları o tarihlerde (geçen Şubat ayında) dosyaları okuduğum vakit, benim nazarımda hiçbir mâna ifade etmemekte idi. Fakat birkaç gün evvel Manisa'da bir kongre toplantısında arkadaşlarımın bir zabıt müdahalesine mâruz kaldıklarına şahid oldum. Yapılmış olan bu müdahale Toplantılar ve Gösteri Yürütüşleri Kanununa uymamakta idi. Devlet Vekili Emin Kalafat'ın bir sual tahririni cevaplandırırken bu kürsüden

sizlere vermiş olduğu ve aynen zabıtlara geçmiş bulunan izahatına da uymamakta idi. Üstelik Dahiliye Vekâletinin bu mevzuda yapmış olduğu bir tamime de uymamakta idi. Bu derece mevzuata ve tatbikata uymıyan bir hareket benim üzerimde hayretten ibaret bir tesir yarattı. Yazılı tebliği aldım okudum, gördüm ki altındaki imza burada zikrettiğim şahitlerden birinin imzasından başkası değil. Bunu gördükten sonra bunun, bu neviden zabıtların ve müdahalelerin başka bir mânası olabileceğini sizlere arz etmek isterim.

Bende tereddüt uyandıran bir nokta da şudur; bir zabıt nasıl tutulur? Bir zaptın hakikatte sadık olması nasıl temin edilir? -

Bir zaptın tutulması ve bir konuşmanın aynen kâğıtta tekrarlanması, arkadaşlar biliyorsunuz, kolay bir iş değildir. Hepiniz bu kürsüde mütaaddit defalar konuştunuz. Görüyorsunuz kısa fâsılalarla, birer ikişer dakikalık fâsılalarla zabıt kâtipleri değişmektedir. Ve onların yanlarında mesailerini kolaylaştıran ihtisas sahibi başka arkadaşlar da mevcuttur. Ve zabıt kâtiplerinin steno ile söylenenleri zaptetmeleri birkaç dakikalık bir müddete inhisar etmektedir. Ve buna rağmen zabıtlar bize geldiği zaman kullanılan kelimelerden birçok hususların söylenmiş olduğu şekilde zapta geçmemiş olduğunu görmekteyiz. Ve zabıtları tashih etmekteyiz.

Antalya'da yapılmış olan toplantılara gelince; acaba o toplantılarda söylenenler burada B. M. Meclisinde söylenenler kadar sıhhatle tesbit edilebilir mi idi, edilemez mi idi? Bu husus üzerinde durmanızı bilhassa rica ederim. Antalya'daki şartlar buradakinden tamamen farklıdır. Bir kere zabıtların steno ile tutulmasına imkân yoktur. Tutan ya bir şahıs idi, yahut da iki şahıs idi ve konuşma esnasında hatibin sözleri tasvip sesleri veya itiraz sesleri yahut da alkışlarla sık sık boğulmakta idi. Böyle bir havada geçen ve steno bulunmadığı mahalde yapılmış olan bir konuşmada bütün konuşmaları tesbit edebilmeye imkân var mıdır, yok mudur? Bu hususu da ayrıca sizin dikkatinize sunarım. Size bu mevzuda basit bir misal vereceğim. Bütçe müzakereleri esnasında Maliye Vekilinin ikinci konuşmasını yaptığı gün burada radyo için bir mikrofona konmuştu. Hatırlarsınız, Ha-

san Kangal oturduğu sıradan kalktı ve şuraya kadar geldi, bağırды, Hürriyet Partisi konuşmalarının da memlekete duyurulması için radyoya aksettirilmesi lâzımdır, diye... Bu sözü sizlerden bâzılarınız duydunuz, bâzılarınız duymadınız. Mart ayından beri birçok yerleri dolaştım, birçok kimselerle temas ettim. Hasan Kangal'ın o günkü müdahalesi radyoya aksetmiş. Bâzıları aynen duymuşlar. Bâzıları değişik bir şekilde duymuşlar. Bâzıları bir gürültü olduğunu söylüyor fakat ne söylendiğinin farkında bulunmuyorlar. Bu da gösteriyor ki, kalabalık bir yerde, yüksek sesle, gürültü içinde yapılan müdahaleler ve söylenen sözler sıhhatle zaptedilemez. Bu bakımdan toplantılarda söylenmiş olan sözlerin sıhhati üzerinde durmak lâzımdır. Çünkü zabıtlar konuşma esnasında Turgut Göle şu kelimeyi sarf etmiş midir veya etmemiş midir şeklinde değil, değil de, konuşmasını baştan aşağı zaptetmek, metin halinde zaptetmek iddiası ile tanzim edilmiştir. Böyle bir konuşmayı baştan aşağı yeni Türkçe ile zaptedebilmek kabil değildir. Zaptedebilecek arkadaş varsa bu hünerini tebrik ederim.

Şimdi en mühim noktaya geliyorum. Dosyayı tetkik ederken Emniyet Müdürünün imzasını taşıyan zabıtlarla Müddeiumuminin takibat açıldığını bildiren yazısının aynı kâğıt üzerine yazılmış olması dikkatimi çekti. Biraz daha yazısının aynı kâğıt üzerine yazılmış olması dikkatimi çekti. Biraz daha dikkat ettim, daktilo makinasının kâğıt üzerinde bırakmış olduğu izlerin her iki metinde birbirinin aynı olduğunu müşahade ettim. Bilirsiniz; otomobil lâstiklerinde olduğu gibi, her daktilo makinasının klavyesinde kendisine ait bir hususiyet bulunur. Nasıl ki, parmak izlerinde iki parmağın birbirinin aynı olacağı kabul edilmişse, nasıl ki, iki otomobilin yolda bırakmış olduğu izin hangisine ait bulunduğunu mütehassısların tesbit etmesi kabil olursa aynı şekilde bir daktilo makinasının yapılarının aynı veya ayrı olduğunu tesbit etmekte güçlük çekilmez. İki ayrı yazının aynı makinadan çıkmış olduğunu tesbit edebilmek güç değildir. Nitekim gördüm ki, Emniyet Müdürünün imzasını taşıyan ve konuşma mahallinde veya Emniyet Müdürlüğünde tutulmuş olması lâzımgelen zaptın daktilosundaki harf kırıklıkları, harflerin yukarı, aşağı, sağa veya sola kay-

maları ve bunlara benzer diğer alâmetler ötekinde de aynı bulunmaktadır.

Bu durum karşısında zihnimde bir sual belirdi: Acaba Emniyet Müdürlüğünün hâdise günü tutmuş olması lâzımgelen zabıt Müddeiumumilik daktilo makinasında mı yazılmıştır? Ve bu nasıl olur? Eğer Emniyet Müdürlüğünün ve zabıta memurlarının hâdise mahallinde veya karakolda yazmaları icabeden zabıt Müddeiumumilik binasındaki daktiloda yazılmışsa, bunun üzerinde komisyonca durulması icabederdi. Kaldı ki, komisyon reisinin muhalefet şerhinde 2 Ağustos 1956 tarihinde suça ait zabıt varakasının bulunmamasından da bahsetmektedir. Diğer bir ifade ile, komisyon da başka yoldan zabıtların sıhhati hakkında tereddüdetmek lâzımgelip gelmediği hususu bahis mevzuu edilmiştir. Bu husus komisyon mazbatasına konulmamıştır. Sadece komisyon reisi muhalefet şerhinde zikretmek mecburiyetinde kalmıştır.

Bir mebusun bu derece sakat delillere da-

yanarak ve tertibolduğu intibamı uyandıracak bu kadar çok vaka mevcutken, tereddüt uyandıracak noktalarda hiçbir sarahat ihtiva etmeyen, hiçbir delil göstermeyen bu mazbataya istinaden teşriî dokunulmazlığının kaldırılması benim hukuk anlayışıma uymamaktadır.

Dosyalarını tetkik eden diğer arkadaşların da kanaat itibariyle benden pek fazla ayrılcaklarını zannetmemekteyim. Hâdisenin hukuki manzarası bu vaziyetteyken, arkadaşımızın teşriî masuniyeti kaldırıldığı takdirde, benim elimden, iki parti arasındaki bahar bayramında göklerin bir kurban istediğini söylemekten başka bir şey gelmez arkadaşlarım.

REİS— Efendim, şu anda Riyaset ekseriyetin kaybolduğunu tereddütsüz görmektedir. Verilecek bir saatlik aradan sonra da ekseriyetin temini muhtemel olmadığından 17 Nisan Çarşamba günü saat 15 te toplanılmak üzere İnıkada nihayet veriyorum.

Kapanma saati : 17,15

B — TAHRİRİ SUALLER VE CEVAPLARI

1. — *Tunceli Mebusu Fethi Ülkü'nün, madenlerin aranması ve kıymetlendirilmesi hususunda bir programın mevcud olup olmadığına, bugüne kadar hangi bölgelerde maden aranması yapıldığına ve neticelerine dair sualine İktisat ve Ticaret Vekili Abdullah Aker ile İşletmeler Vekili Samet Ağaoglu'nun tahriri cevabı (7/305)*

11. II. 1957

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın İktisat ve Ticaret ve İşletmeler Vekâletleri tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına yüksek tavassutlarımı saygılarımla rica ederim.

Tunceli
Fethi Ülkü

1. Türkiye'de yeraltı servetlerimiz olan madenlerimizin aranması ve kıymetlendirilmesi yolunda zaman ve mekân kaydiyle hazırlanmış bir program var mıdır?

2. Bugüne kadar hangi bölgelerde maden aranması yapılmıştır ve ne gibi madenler bulunmuştur? Mütaakıp yıllarda bu faaliyet nerelerde yapılacaktır?

3. Bulunan maden kaynaklarından hangileri rantabl görülmüştür? Hangileri hususi teşebbüslerle veya Devletçe işletilmeye başlanılmış veya başlanması uygun görülmüştür? Verimleri ne miktar tahmin edilmektedir?

4. Yurdumuzda bulunan madenlerle ilgili sanayi kurulması imkân dâhilinde midir? Bunlardan ne şekilde istifade edilecektir?

5. Maden Tetkik Arama tarafından Tunceli bölgesinde maden aranması yapılmış mıdır? Yapılmışsa Tunceli'nin nerelerinde ve ne zaman icra edilmiştir? Elde edilen netice nedir? İşletilmesi mümkün görülen madenler var mıdır? Yeri ve cinsi nedir?

Arama yapılmamışsa bu işin ne zaman yapılması düşünülmektedir?

T. C.

İktisat ve Ticaret Vekâleti 22. III. 1957
Maden İşleri Umum Müdürlüğü

Sayı: Genel

Özel: 9266

Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyaseti
Yüksek MakamınaKanunlar Müdürlüğü 12. II. 1957 - 7/305/
3886 - 17384 yazılarına :

Madenlerin aranması ve kıymetlendirilmesi hususunda bir program mevcud olup olmadığına, bugüne kadar hangi bölgelerde maden aranması yapıldığına ve neticelerine dair Tunceli Mebusu Fethi Ülkü tarafından verilen tahriri sual takriri sureti tetkik edilmiş cevabı ilişik olarak sunulmuştur.

Saygı ile arz olunur.

İktisat ve Ticaret
Vekili
A. Aker

T. C.

İktisat ve Ticaret Vekâleti 22. III. 1957
Maden İşleri Umum Müdürlüğü

Sayı: Genel

Özel: 9265

Sayın Fethi Ülkü
Tunceli Mebusu

Ankara

Madenlerin aranması ve kıymetlendirilmesi hakkında bir program mevcud olup olmadığına, bugüne kadar hangi bölgelerde maden aranması yapıldığının ve neticelerinin Vekâletim ve İşletmeler Vekâleti tarafından yazılı olarak cevaplandırılması hakkındaki 11. II. 1957 tarihli takririnizin vekâletimi alâkadar eden kısmının karşılığı sırasıyla aşağıya dercedilmiştir.

1. Malûmları bulunduğu üzere Vekâletimiz Maden İşleri Umum Müdürlüğü, madenlerin aranma ve işletilme haklarının sureti itasını ve maden işletmelerinin murakabesini tanzim eden 6309 numaralı Maden Kanununun tatbikiyle vâzifeli bulunmaktadır. Aranmakla meydana çıkarılan madenlerin işletilmesi hususundaki müracaatlar, müracaat adedinin fazlalığı ve kadronun kifayetsizliği dolayısıyla sıraya konulup bu sıra tahtında tetkik ve neticeye bağlanmaktadır. Adı geçen umum müdürlük ma-

den aryan ve işleten bir müessese olmadığından bu hususta bir program da tanzim etmiş değildir. Böyle bir programın tanzimi Devlet namına maden aramak ve işletmek işleriyle vâzifeli Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü ve Etilbank tarafından mümkündür.

2. Yurdun muhtelif bölgelerinde maden aranması için hususi müteşebbis adına binlerce maden arama ruhsatnamesi ita edilmiş ve edilmektedir. 1946 yılından bu yana verilen arama ve işletme ruhsatnameleriyle imtiyazların miktarı ilişik listede gösterilmiştir.

3. Maden arama ruhsatnamesine müsteniden yapılan taharriyat neticesi bulunan madenin kemiyet ve keyfiyeti ve tâbi bulunduğu iktisadi şartlar itibarıyla işletmeye elverişli olduğu anlaşılabilir için işletme hakkı ita olunmaktadır.

1953 - 1955 yıllarında işletilen madenlerin yerleri ile istihsal miktarları merbut «Madenlerimizin Faaliyeti» (*) adlı kitaplarda gösterilmiş bulunmaktadır.

4. Maden istihsalâtımız daha ziyade cevhere inhisar etmektedir. Bunlardan bakır, kurşun, antimuan, kükürt kısmen izabe suretiyle metal hale getirildikten sonra satılmakta ve kullanılmaktadır. Demir cevherinin bir kısmı Demir ve Çelik Fabrikaları tarafından imal ve istihlak edilmektedir. Maden sanayiinin kurulması, maden cevherlerimizin dâhilde imali suretiyle piyasaya arzı memleketimiz bakımından kârlı ve faydalı bulunmaktadır. Bu sanayiinin kurulması için lüzumlu şartların tahakkuku da lâzımdır.

5. Tunceli Vilâyeti hudutları dâhilinde kurşun ve krom madenleri aramak üzere şahıslara 6 adet maden arama ruhsatnamesi verilmiştir. Henüz işletmeye elverişli maden bulunduğu dair işletme hakkı talebi yapılmamıştır. Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü tarafından bu vilâyette maden aramaları yapıp yapılmadığının İşletmeler Vekâletince bildirileceği tabiidir.

Bilgi edinilmesi saygı ile rica olunur.

İktisat ve Ticaret
Vekili
A. Aker

(*) İlişik kitap soru sahibine gösterilmiş ve dosyasına konmuştur.

Se- nesi	Verilen			
	maden arama ruhsatnamesi	Maden işletme hakkı talebi	Maden işletme ruhsatnamesi	Maden işletme imtiyazı
1946	118	—	—	—
1947	131	—	—	—
1948	200	—	34	—
1949	511	72	32	7
1950	619	52	19	7
1951	739	88	41	12
1952	520	152	100	31
1953	1 423	315	72	7
1954	582	206	46	2
1955	1 298	525	1	6
1956	1 655	191	—	3

T. C.

İşletmeler Vekâleti

11. IV. 1957

Etüd ve Plân Kurulu Başkanlığı

Sayı - Genel

Özel : 4/368

Özü : Tunceli Mebusu Fethi Ül-
kü'nün, yazılı soru takriri Hk.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reislğine

12. II. 1957 tarihli ve 7-305/3886/17384 sa-
yıylı yazı karşılığı :

Madenlerimizin aranması ve kıymetlendiril-
mesi hususunda bir programın mevcut olup ol-
madığına, bugüne kadar hangi bölgelerde ma-
den aranması yapıldığına ve neticelerine dair Tun-
celi Mebusu Fethi Ülkü tarafından verilmiş bu-
lunan yazılı soru takririne ait cevapların melfu-
fen takdim kılınmış olduğunu saygılarımla arz
ederim.

İşletmeler Vekili
S. Ağaoğlu

Tunceli Mebusu Fethi Ülkü tarafından verilen
yazılı soru takririne ait cevaplar

Sual 1 : Türkiye'de yeraltı servetlerimiz olan
madenlerimizin aranması ve kıymetlendirilmesi
yolunda, zaman ve mekan kaydiyle hazırlanmış
bir program var mıdır?

Cevap 1 : Yurdumuzda yeraltı servetlerinin
meydana çıkarılması ve değerlendirilmesi için,
1935 yılında kurulmuş olan Maden Tetkik ve
Arama Enstitüsü, memleketimizin ihtiyaç ve
imkânları gözönünde bulundurularak tanzim
olunan yıllık iş programları gereğince, mevcut

çeşitli maden yataklarının incelenmesi, bu fa-
aliyetlerle ilgili, muhtelif ölçekli topoğrafik ve
jeolojik hrतालların tanzimi, bütün memlekete
şâmil prospeksiyon yapma işleriyle iştigal etmek-
tedir.

Türkiye'nin jeolojik haritası 1956 yılında ik-
mal edilmiş olup 1/500 000 ölçeğinde basımı için
hazırlık çalışmaları devam etmektedir.

Diğer taraftan hudutlarımız dâhilinde 5 700
aded muhtelif maden zuhuru tesbit edilmiştir.
Bu zuhurat ehemmiyetleri sırasına göre tetkik
edilmekte olup şimdiye kadar mütaaddit ran-
tabl maden ve Raman ve Garzan petrol yatak-
ları meydana çıkarılmıştır. Uludağ Volfram
madeni de bu çalışmaların en son semerelerinden
birisidir.

Sual 2 : Bugüne kadar hangi bölgelerde ma-
den aranması yapılmıştır ve ne gibi madenler
bulunmuştur? Mütaakıp yıllarda bu faaliyet ne-
relerde yapılacaktır?

Cevap 2 : Birinci sorunun cevabında bahis mev-
zuu edilen 5 700 maden zuhurunun tetkiki, ge-
niş malî imkânlarla, etraflı teşkilâta ve yeteri
kadar personele ihtiyaç gösterdiğinden, Maden
Tetkik ve Arama Enstitüsü, muayyen bir prog-
rama göre, bunları peyderpey ve imkânlarıyla
ölçülü olarak ele almaktadır. Bu umumi pros-
peksiyon istikşafında mevcudiyeti tesbit olunan
takriben 2 400 zuhurun ilk jeolojik etüdlere ya-
pılarak bunların rezerv ve tenör bakımından
ehemmiyeti haiz olanlarında, imkânlar nispe-
tinde madencilik aramaları kısmen yapılmış, kıs-
men de yapılmakta bulunmuştur. Bunlardan bâ-
zı mühim zuhuratın listesi ektedir. (Ek : 1)

Sınai ve iktisadi kalkınmamızda rol oynamaları muhtemel olan zuhurlar, ihtiyaca ve ehemmiyetine göre tetkika tâbi tutulmaktadır.

Sual 3 : Bulunan maden kaynaklarından hangileri rantabl görülmüştür; hangileri hususi teşebbüslerle veya Devletçe işletilmeye başlanılmış veya başlatılması uygun görülmüştür? Verimliliği ne kadar miktar tahmin edilmektedir.

Cevap 3 : Bulunan ve tetkik edilen maden yataklarından rantabl görülenler, enstitünün teşkilât kanunu hükümleri gereğince, işletilmek üzere Etibank'a devredilmiştir. Bunların listesi eklidir. (Ek : 2)

Ayrıca tabi tutuldukları madencilik âmeliyeleriyle rantabl oldukları tesbit edilen linyit yatakları da (ek : 3) de gösterilmiştir. Bunlardan başka Bilecik (Sögüt), Kütahya, (Dumlupınar), Samsun, (Havza) linyit sahaları da incelenmiştir. Bunların rezerveleri küçük çaptaki işletmeler için elverişlidir.

Rantabl görülen diğer madenler (ek : 4) de gösterilmiştir.

Sual 4 : Yurdumuzda bulunan madenlerle ilgili sanayi kurulması imkân dâhilinde midir? Bunlardan ne şekilde istifade edilecektir?

Cevap 4 : Mevcut madenlerle ilgili olarak memleketin umumi kalkınması için muktezi çimentonun imâline elverişli hammadde ve linyit yatakları, memleketimizde çimento sanayiinin kurulmasını sağlamıştır. Linyit, şeker sanayiinde yakıt ihtiyacını karşılamakta; ayrıca azot sanayiinin hammaddesini teşkil etmekte, büyük ve küçük sanayi için lüzumlu enerjiyi sağlayan termik santrallerde kullanılmaktadır.

Mevcudiyeti tesbit olunan demir yatakları, demir ve çelik sanayiimizin genişlemesine, boksit yatakları alüminyum sanayiinin kurulmasına imkân verecektir. Volfram madeninin işletilmesi için de gerekli hazırlıklar yapılmaktadır.

Sual 5 : Maden Tetkik ve Arama tarafından Tunceli bölgesinde maden araması yapılmış mıdır? Yapılmış ise Tunceli'nin nereleğinde ve ne zaman icra edilmiştir? Elde edilen netice nedir? İşletilmesi mümkün görülen madenler var mıdır? Yeri ve cinsi nedir? Arama yapılmamış ise bu işin ne zaman yapılması düşünülmektedir?

Cevap 5 : Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü tarafından 1947 - 1954 yıllarında, Tunceli vilâyeti hudutları dâhilinde yapılan ara-malarla tesbit edilen muhtelif zuhurlar (ek : 5) de gösterilmiştir. Bu zuhurların büyük işletmeye elverişli olmadığı, bir iki krom zuhuru-nun küçük işletme mevzuu olabileceği, linyit zuhurlarının da mahallî ihtiyaçlar için işle-tilebileceği anlaşılmıştır.

Rezerv bakımından daha önemli olan ve eklerde gösterilen bölgeler muvacehesinde, Tunceli bölgesinin önümüzdeki senenin programlarına alınması mümkün görülmektedir.

(Ek : 1)

Rezerv ve tenör bakımından mühim görülen zuhurlar

Elâzığ, Keban S. Kurşun madeni
Niğde, Bolkardağ altın ve S. kurşun madeni
Amasya, Gümüşhacıköy kurşun madeni
Bursa, Kirazlı Yayla çinko - bakır - kurşun madeni
Kütahya, Göynük antimuan madeni
Çoruh, Kuvarshan bakır madeni
Çoruh, Murgul bakır madeni
Elâzığ, Guleman krom madeni
Gümüşane, S. kurşun madeni
Ankara, Keskin molibden madeni
Diyarbakır, Prajman kurşun madeni
Tokad, Turhal antimuan madeni
Kütahya, Seyitömer linyit madeni
Kütahya, Değirmisaz linyit madeni
Kütahya, Tavşanlı linyit madeni
Bilecik, Sögüt linyit madeni
Kırşehir, Yerköy linyit madeni
Kütahya, Dumlupınar linyit madeni
Zonguldak, kömür havzası
Sivas, Divriği demir madeni
Ankara, Denek S. kurşun madeni
Elâzığ, Keban II (Sulumağara) kurşun madeni
Tokad, Çamlıca antimuan madeni
Bolu, B. sist madeni
Niğde, Bolkardağ II kurşun madeni
Giresun, Espiye bakırlı pirit madeni
İzmir, Halıköy cıva madeni
Kastamonu, Küre bakırlı pirit madeni
Van, Kürzot petrol madeni
Bilecik, Dudaş wolfram madeni
Erzurum, kükürtlü linyit madeni

Erzurum, Sivişli linyit madeni
 İsparta, Keçiborlu kükürt madeni
 Amasra, Zonguldak, ateşe mukavim tuğla hamması
 Beykoz, İstanbul, ateşe mukavim tuğla hamması
 Manisa, Soma linyit madeni
 Aydın, Nazilli linyit madeni
 İstanbul, Ağaçlı linyit madeni
 Samsun, Havza linyit madeni
 Amasya, Merzifon linyit madeni
 Amasya, Çeltik linyit madeni
 Çorum, Dodurga linyit madeni
 Malatya, Hasancelebi demir madeni
 Kocaeli, Çamdağ demir madeni
 Erzurum, Balkaya linyit madeni
 Antalya, Akseki boksit madeni
 Erzincan, Deliktaş linyit madeni
 Çorum, Hot bakır madeni
 Ankara, Kayı - Bucuk linyit madeni
 Kocaeli, Karasu - Şerbetpınar kurşun madeni
 Çoruh, Sinkot bakırlı pirit madeni
 Bursa, Uludağ wolfram madeni
 Muğla, Üçköprü krom madeni
 Zonguldak, Azdavay kömür madeni
 Tetkika tâbi tutulan petrol zuhurları :
 Marmara Bölgesi
 Ankara »
 Antalya »
 Sivas »
 Adana »
 G. Anteb »
 Erzurum »
 Siird »
 Samsun - Sinob - Boyabat Bölgesi
 Rize Bölgesi

(Ek : 2)

Rantabl görülerek Etibanka devredilen madenler

1. Keban simli kurşun madeni :
 Rezervi : 87 000 ton
 Tenörü : % 10 - 14 kurşun
 % 12.6 çinko
 ve tonda 350 gram gümüş
2. Bolcardağ altın ve simli kurşun madeni :
 Rezervi : 284 000 ton
 Tenörü : % 5.8 kurşun
 Tondan 8.9 gram altın
 Tondan 333 gram gümüş

3. Kuvurshan bakır madeni :
 Rezervi : 11 500 ton
 Tenörü : % 5 bakır
4. Murgul bakır madeni :
 Rezervi : 13 500 000 ton
 Tenörü : % 2.08 bakır
5. Guleman krom madeni :
 Rezervi : 1 800 000 ton
 Tenörü : % 49 krom
6. Türhal antimuan madeni :
 Rezervi : 54 000 ton
 Tenörü : % 12.05 krom
7. Sivas - Divriği demir madeni :
 Rezervi : 28 000 000 ton
 Tenörü : % 63 demir
8. Küre bakırlı pirit madeni :
 Rezervi : 1 600 000 ton
 Bakır miktarı az olduğundan piritin istihsali daha ekonomik görülmüştür.
9. Keçiborlu kükürt madeni :
 Rezervi : 360 000 ton
 Tenörü : % 60 kükürt
10. Seyitömer linyit madeni :
 Rezervi : 50 000 000 ton
11. Değirmisaz linyit madeni :
 Rezervi : 1 000 000 ton
12. Tavşanlı - Tunçbilek linyit madeni :
 Rezervi : 39 000 000 ton
13. Soma linyit madeni :
 Rezervi : 12 000 000 ton

(Ek : 3)

Rantabl linyit yatakları

1. Nazilli - Gerenez linyit madeni :
 Rezervi : 840 000 ton
2. İstanbul - Ağaçlı linyit madeni :
 Rezervi : 10 000 000 ton
3. Erzurum - Balkaya linyit madeni :
 Rezervi : 1 100 000 ton
4. Çeltik linyit madeni :
 Rezervi : 1 950 000 ton
5. Çorum - Dodurga linyit madeni :
 Rezervi : 16 000 000 ton

6. Deliktaş linyit madeni :
Rezervi : 60 000 ton
7. Ankara - Kayıbucağ linyit madeni :
Rezervi : 2 - 3,5 milyon ton
8. Yerköy linyit madeni :
Rezervi : 60 000 ton
9. Van - Şahmanış linyit madeni :
Rezervi : 2 000 000 ton
10. Tekirdağ - Saray linyit madeni :
Rezervi : 38 000 000 ton
11. Ankara - Ş. Koçhisar linyit madeni :
Rezervi : 5 000 000 ton
12. İçel - Namrun linyit madeni :
Rezervi : 250 000 ton
13. Söke - Kuşadası linyit madeni :
Rezervi : 15 000 000 ton
14. Aydın - Şahnağ - Doloman - Kuloğulları linyit zuhurları :
Rezervi : 1 700 000 ton
15. Bolu - Merkezler - Salıpazarı linyit madeni :
Rezervi : 24 000 000 ton
16. İsparta - Yarıkkaya linyit madeni :
Rezervin birkaç milyon ton olması mümkündür. Aramalara devam edilmektedir.
17. Aşkale Kükürtlü linyit madeni :
Rezervi : 225 000 ton

(Ek : 4)

Rezervleri tesbit olunan rantabl madenler

1. Ödemiş - Halıköy civa madeni :
Rezervi : 80 000 ton
Tenörü : % 0.17—0.44 (fakirdir)
2. Hasaengelebi demir madeni :
Rezervi : 178 000 ton görünür
7 000 000 ton muhtemel
Tenörü : 41—60 demir ve manganez

3. Kocaeli - Çamdağ demir madeni :
Rezervi : 9 000 000 ton
4. Gümüşane simli kurşun madeni :
Rezervi : 230 000 ton
Tenörü : % 3.3 kurşun
% 3.2 çinko
% 21.6 kükürt
tonda 2.96 gr. altın
» 89 gr. gümüş
5. Uludağ Wolfram madeni :
Rezervi : 10 000 000 ton
Tenörü : % 0.43
6. Muğla - Üçköprü krom madeni :
Rezervi : 92 000 ton
Tenörü : % 45.35 krom
7. Akseki boksit madeni :
Rezervi : 5 000 000 ton
8. İslâhiye boksit madeni :
Rezervi : 5 000 000 ton
(Esaslı tetkika tâbi tutulacaktır)
9. Kokaksu boksit madeni :
Rezervi : 140 000 ton sert
1 000 000 ton yumuşak
10. Espiye bakırlı pirit :
Rezervi : 87 000 ton
% 44.29 kükürt
% 3.59 bakır
% 0.23 arsenik
11. Zonguldak taş kömür havzası :
Rezervi : Filyos çayı batı bölgesinde 140 milyon ton doğu bölgesinde de 20 milyon ton rezerv tesbit edilmiştir. Jeolojik müşahedelere göre daha da artacağı tahmin olunmaktadır.
12. Kütahya - Emet kolemanit (Borat) madeni :
Rezervi : 3 000 000 ton

Tunceli vilâyetinde maden aramaları yapılan bölgeler ve bulunan madenlerin durumunu gösterir liste

Kaza	Rap. No.	Rapor tarihi	Maden	Maden hakkında bilgi
Çemişgezek	P. 5156	1949	Linyit	(Germili köyü; külü, kükürdü çok fazla ve kalorisini çok düşük. Değersizdir.
»	P. 5157	1949	Demir	Rabat köyü; % 25 tenörlü 10 - 15 000 ton rezervi vardır. Tenör bakımından değersizdir.
»	P. 5199	1947	Linyit	Erdige köyü; külü çok, kalorisini düşük, rezervi az, değersizdir.
»	P. 5161	1949	Demir	Ulukale köyü; % 56, 86 tenörlü zuhur küçük olduğundan değersizdir.
»	645	1938	» Linyit	Rabat köyü demir yatağı; % 17,35 tenörlü, silisi fazla, tenörü düşük, sahası küçük, yol olmadığından istifade edilemez. Başvartanik linyit yatağı; mahalli ihtiyacı karşıyabilir.
Hozat	P. 3020	1947	Demir	Vank köyü; demir madeni çok küçük bir saha olduğundan değersizdir.
Hozat	P. 3280	1947	Pirit	Sinköy - Sindere; pirit sahası küçük olduğundan değersizdir.
»	P. 5163	1947	Bakır	Değersizdir.
»	P. 5662	1954	Demir	Değersizdir.
»	571	1938	»	Değersizdir.
Kalan	P. 2763	1947	Maden suyu	Debi 50 lit/saniye
»	P. 2764	1947	»	Debi 0,5 lit/saniye
Mazgit	P. 3203	1947	Kömür	Değersizdir.
»	P. 5663	1954	Krom	Mezra köyü civarında serpantinler içinde kromit adeseleleri vardır. Daha detay bir etüd katî neticeyi verebilir.
»	P. 2765	1947	Maden suyu	Debi 25 lit/saniye, ehemmiyetli olabilir.
Kiği	693	1937	Demir	% 48, 26 - 50, 24 tenörlü, 200 000 ton rezervi vardır.
Merkez	P. 2760	1947	Maden suyu	0,25 lit/saniye verimli, asit karbonikli su.
Nazimiye	P. 2761	1947	»	Debi 1 lit/saniye, değersizdir.
»	P. 2762	1947	»	Debi 2 lit/saniye, değersizdir.
Nazimiye	P. 2834	1947	Kurşun, çinko	Cevher mostrasının dar olduğu tahmin edilmektedir. Birkaç açma yapılırsa bir fikir edinilebilir.
»	P. 2904	1946	Amiyant	Hakis köy - Kert tepesi; değersizdir.
»	P. 3020	1947	Demir	Vank köyü, değersiz, küçük bir damar vardır.
»	P. 3021	1947	Kurşun	Keriş köyü; değersizdir.
»	P. 3256	1947	Mika	Ballica köy - Çırderê; kum içinde biyotit pulları vardır. Değersizdir.
»	P. 3257	1947	»	Houm, Germeni, Halk Çeşmesi; Altère erüptivde biyotit pulları vardır. Değersizdir.

Kaza	Rap. No.	Rapor tarihi	Maden	Maden hakkında bilgi
»	P. 3313	1947	Altın	Makasor köyü; altın yoktur.
»	P. 3227	1947	Çinko	Doğyan köy - Çatderesi; çinko yoktur;
»	P. 3395	1947	Kömür	Azkiler - Ayıderesi; kömür yoktur.
»	P. 3078	1947	Kurşun	Panan köy yatak yoktur.
Ovacık	P. 5162	1949	Bakır	% 5,62 tenörlü; değersizdir.
»	P. 5197	1949	Kalay	Mıntaka etüd edilememiştir.
Pertek	1602	1945	Krom	% 53,33 Gr ₂ O ₃ tenörlü 17 000 ton rezervi vardır.
»	P. 5164	1949	Linyit	Çok küllü, kalorisi düşük, 1 250 t. görünür, 125 000 t. muhtemel rezervi vardır. Hususi işletme olabilir.
Pertek	P. 5165	1949	Demir	% 58,46 tenörlü, ufak bir zuhurdur. Değersizdir.
»	P. 5166	1949	»	Neserto - Berzo köyü arası, yerli bir cevher yoktur.
»	P. 3019	1947	»	Yk. Kavi köy - Gümüşkuyu, küçük spekülarit damarları vardır. Değersizdir.
Plümür	P. 2822	1947	Krom	% 0,70 Mn, Gr 203 % 41 Gr. etüd edilmesi tavsiye olunmaktadır.
»	P. 2823	1947	Manganez	Karagöl, C ₂ O ₃ % 40 cr. ve az manganez vardır. Görünür rezerv 5 - 6.000 ton, muhtemel 15 - 20 000 ton.
»	P. 2823	1947	»	Karagöl, C ₂ O ₃ % 40 Cr. ve az manganez vardır. Rezervi 2 000 tondur. Hususi işletme olabilir.
»	P. 3204	1947	Linyit	Nohutlu köyü - Tozuk dere mevki; değersizdir.
»	P. 5666	1954	Mağnetit	Gözeli köyü, değersizdir.
»	1484	1944	Krom	Pergini köyü, C ₂ O ₃ % 40 tenörlü, muhtemel rezerv 16 000 tondur. Hususi işletme olabilir.
»	1605	1944	Krom	Pergini köyü, muhtemel rezerv 10 000 ton, mümkün rezerv 35 000 ton, orta dereceli bir yataktır.
»	1033	1940	Linyit	Nohutlu köyü; değersizdir.
»	P. 2665	1947	Tuz	Hıvır tuzları. Tekel İdaresince işletilmektedir.
»	1023	1940	»	Hıvır tuzları. Tekel İdaresince işletilmektedir.
»	P. 2666	1947	»	Görelî tuzlası, Tekel İdaresince işletilmektedir.

2. — Kars Mebusu Kemal Güven'in, Kars vilâyetine 1956 yılında ne miktar sobalık sac ve cam tahsis edildiğine dair sualine İktisat ve Ticaret Vekili Abdullah Aker'in, tahriri cevabı (7/311)

T. B. M. Meclisi Yüksek Reisliğine

Aşağıdaki suallerin yazılı olarak İktisat ve Ticaret Vekili tarafından cevaplandırılmasına delâletlerinizi saygı ile rica ederim.

Kars
Kemal Güven

Kars vilâyetinin coğrafi durumu itibariyle kış, bu mntakada asgari 6 - 7 ay kadar devam eder. Halk bu müddet içerisinde evinde ısınmak mecburiyetindedir. Vilâyet merkezinde kömür alabilen mahdut aileler hariç kasabalar ve köylerde halk bulabilirse odun bulamazsa tezek yakarlar. Odun ve tezek de behemehal saccan mâmul sobalarda yakılırsa istifadeli olur ve ev ısıtılabilir. Bu realiteler göz önüne alınarak:

1. Kars vilâyetinin sobalık sac ihtiyacı tesbit edilmiş midir? Tesbit edilmişse miktar nedir?

2. 1956 yılında Kars iline soba imaline yarar ne miktar sac tahsis edilmiştir?

3. Tahsis edilen miktar normal ihtiyaçtan fazla ise hangi sebep ve zaruretlerden ileri gelmiştir?

4. Keza 1956 yılı içerisinde Kars iline ne miktar cam tahsis edilmiştir? Bu miktar hakiki ihtiyacı karşılayacak miktarda mıdır?

5. Cam ve sac tahsisinden her ilceye ayrı ayrı olarak isabet eden miktar ne kadardır?

6. Önümüzdeki seneler sac ve cam ihtiyacının tamamen karşılanması için Vekâlet ne gibi tedbirler düşünmektedir?

T. C.

İktisat ve Ticaret Vekâleti 12 . IV . 1957
Tetkik Heyeti Reisliği

Sayı: Genel 11

Özel: 194

T. B. M. Meclisi Yüksek Reisliğine

20 . II . 1957 tarihli ve 7/311 - 3919/17656 sayılı yazıya C:

Kars Mebusu Kemal Güven'in Kars vilâyetine 1956 yılı içinde ne miktar sobalık sac ve ne miktar cam tahsis olduğu hakkındaki yazılı sual takririni tetkik edildi.

1. Hadde mamûllerinin tahsis ve tevzii İşletmeler Vekâletine ait bulunduğundan 1956 yılında Kars vilâyetine tahsis olunan sobalık sac

hakkında müşarünileyh Vekâletten malûmat istenilmiş ve cevaben alınan 27 . III . 1957 tarihli ve 1754 sayılı yazıda:

«Kars Valiliğine 1956 yılında sanayici ve demir işliyen esnafın ihtiyacı için 80 ton 0,50, 55 ton 0,75 ve 30 ton 1 milimetrelilik olmak üzere ceman 165 ton sac talebedildiği, vilâyetin coğrafi durumu nazarı itibara alınarak ve Karabük Demir ve Çelik İşletmelerinin imalât imkânları nispetinde soba imâline elverişli 14 ton 0,50, 11 ton 0,75 ve 6 ton 1 milimetrelilik 31 ton sac tahsis olduğu, bunlar haricinde Valiliğin resmî ve hususi inşaat için talebettiği 138 ton 0,50 milimetrelilik sac talebine karşılık Valilik emrine 44 ton tahsis yapıldığı, Valilik emrine tahsis olunan sacların kazalar arasında tevzii işinin tamamen Valiliğin takdirine bırakıldığı» bildirilmiştir.

2. 1 . IV . 1957 tarihli ve 9574 sayılı Resmî Gazete ile neşrolunan 34 sayılı sirkülerin 1 ne maddesiyle muhtelif camlar beyana ve 4 ne maddesiyle de tahsis ve tevzie tâbi tutulmuştur.

34 sayılı sirkülerin neşrinden önce camlar tahsis ve tevzie tâbi bulunmadığından Kars Valiliğinden cam tahsisi yolunda bir talep vukubulmamıştır.

Saygılarımla arz ederim.

İktisat ve Ticaret Vekili
A. Aker

Kars Mebusu Turgut Göle'nin teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi ve Teşkilâtı Esasiye ve Adliye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümen mazbatası (3/417)

T. C.

Başvekâlet

Zat ve Yazı İşleri Umum Müdürlüğü

H. No. 6/2 - 2811

12 . X . 1956

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Cumhuriyet Halk Partisi tarafından 26 . VI . 1955 tarihinde Antalya'da tertibedilen İl Kongresinde konuştuğu sırada sarf ettiği sözlerle Büyük Millet Meclisinin, Hükümetin ve adliyenin mâ-nevi şahsiyetini tahkirden maznun Kars Mebusu Turgut Göle hakkında takibat yapılabilmesi için Teşkilâtı Esasiye Kanununun 17 nci maddesi hükmü dairesinde gereken karar verilmek üzere Adliye Vekâletinden alınan 17 . IX . 1956 tarih ve 26388 sayılı tezkere sureti ile eklerinin bağlı olarak sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil

A. Menderes

Adliye Vekâletinin 17 . IX . 1956 tarih ve 26388 sayılı tezkeresi suretidir.

Özü : Aleyhine suç isnadolunan Kars Mebusu Turgut Göle hakkındaki evrakın takdim kılınmasına dair.

Yüksek Başvekâlete

Cumhuriyet Halk Partisi tarafından 26 . VI . 1956 tarihinde Antalya'da tertibedilen İl Kongresinde konuştuğu sırada, (Demokrat iktidarın birinci alın lekesi husumet andıdır, ikinci alın lekesi Anayasayı çiğniyerek Halk Partisinin mallarını ellerinden alan kanundur. Bu suretle Atatürk'ün vasiyeti de ihlâl edilmiştir. Üçüncü alın lekesi, muhalefete oy verdikleri için Kırşehirli-lerin cezalandırılması keyfiyetidir. Bu da onların Türk Milleti tarafından lânetle anılmasına bir vesile olacaktır.) Ve hâkim teminatına sözü intikal ettirerek (Hâkime, yalnız karar yazması için emir verdiler, artık bu memleket adaletten şüphe ve tereddüdediyor, millet adaletten şüphe ve tereddüdederse o memlekette adalet kalmaz, ben bu adaletin, iktidarın tesirinden kurtularak karar verebileceğine inanmıyorum, eğer birisi çıkar da karar verirse o, kahramandır. Bir milletin adalete itimadı kalmaz, adaletten şüphe edilirse o memlekette hiçbir şey yapılamaz. Bu, Sovyet Rusya'da, Arjantin'de ve İspanya'da da böyledir.) demek suretiyle Büyük Millet Meclisinin, Hükümetin ve Adliyenin mâ-nevi şahsiyetini tahkirden maznun Kars Mebusu Turgut Göle hakkında Türk Ceza Kanununun 159 ncu maddesinin birinci fıkrası ve 80 nci maddesi hükümlerine tevfikân takibat icrası için izin verilmesi ve teşriî masuniyetinin kaldırılması talebiyle Antalya Cumhuriyet Müddeiumumiliğinden gönderilen hazırlık tahkikatı evrakı birlikte takdim kılınmış ve mezkûr suçlardan dolayı mumaileyh Turgut Göle hakkında takibat icrasına Türk Ceza Kanununun 160 nci maddesine tevfikân vekâletimizce izin verilmiştir.

Bu hususta takibat yapılabilmesi, aynı zamanda maznunun teşriî masuniyetinin kaldırılmasıyla mümkün bulunduğu cihetle, Teşkilâtı Esasiye Kanununun 17 nci maddesi hükmü dairesinde muktezasının ifasına delâlet buyurulmasını saygılarımla arz ve rica ederim.

Adliye Vekili

Prof. Dr. H. Avni Göktürk

Teşkilâtı Esasiye ve Adliye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümen mazbatası

T. B. M. M.

**Teşkilâtı Esasi ye Adliye
encümenlerinden mürek-**

kep Muhtelit Encümen

Esas No. 3/417

Karar No. 26

12 . II . 1957

Yüksek Reisliğe

Cumhuriyet Halk Partisinin 26 . VI . 1955 tarihinde Antalya'da tertiplediği vilâyet kongresinde Kars Mebusu Turgut Göle'nin yaptığı konuşma sırasında :

«Demokrat iktidarın bir alın lekesi Anayasa'yı çiğniyerek Halk Partisinin mallarını ellerinden alan kanundur. Bu suretle Atatürk'ün vasiyeti de ihlâl edilmiştir. Yine bir alın lekesi muhalefete oy verdikleri için Kırşehir'lilerin cezalandırılması keyfîyettir, bu da onların Türk milleti tarafından lânetle anılmasına bir vesile olacaktır» demek ve hâkim teminatından bahsile «hâkime yalnız karar yazması için emir verdiler, artık bu memleket adaletten şüphe ve tereddüt ediyor, millet adaletten şüphe ve tereddüt ederse, o memlekette adalet kalmaz, ben bu adaletin iktidarın tesirinden kurtularak karar verebileceğime inanmıyorum, eğer birisi çıkarda karar verirse o kahramandır, bir milletin adalete itimadı kalmaz, adaletten şüphe edilirse o memlekette hiçbir şey yapılamaz. Bu Sovyet Rusya'da, Arjantin'de, İspanya'da da böyledir» demek suretiyle, Büyük Millet Meclisinin, Hükümetin ve adliyenin mânevi şahsiyetini tahkir etmiş olduğundan mumaileyh hakkında, Türk Ceza Kanununun 159 ve 80 nci maddeleri hükümlerine tevfikân takibat icrası için mahallî Cumhuriyet müddeiumumiliğinin talebi üzerine, Adliye Vekâletince gerekli izin verilmekle beraber teşriî masuniyet hususunda muktazası yapılmak üzere Başvekâletin 12.X.1956 tarih 6/2-2814 sayılı tezkeresiyle tahkikat evrakı Yüksek Riyaset tarafından havale edilip Muhtelit Encümenimizde, usulü veçhile teşkil olunan İhzarî Encümenin tetkikatından sonra, Turgut Göle'nin şifahi izahı da dinlenerek keyfîyet müzakere edilmiştir.

Meselede Büyük Millet Meclisinin, Hüküme-

tin ve Adliyenin mânevi şahsiyetini tahkir etmek gibi fiç ayrı fiil bulunup her birinin kanunî vasıflarıyla ayrı ayrı tezekkür edilerek karara bağlanması kabul edildikten ve her madde aşağıda olduğu gibi müzakere ve reye tâbî tutulduktan sonra Kars Mebusu Turgut Göle'nin :

1. Halk Partisinin mallarının ellerinden alınmasına ve muhalefete rey verdiklerinden dolayı Kırşehir'lilerin cezalandırılmasına ve bu hususların alın lekesi ve Türk milleti tarafından lânetle anılmaya vesile teşkil ettiğine dair sözlerinin kanuniyet kesbetmiş mevzulara ve böylece kanun yapıcısı organa mâtuf ve fiilin temas ettiği Türk Ceza Kanununun 159 ncu maddesindeki cezanın terhipli mahiyette bulunması itibariyle Büyük Millet Meclisinin mânevi şahsiyetini tahkir suçundan takibat yapılabilmesi için teşriî masuniyetinin kaldırılmasına,

2. Devletin kaza organına müteveccih beyanlarında; topyekûn adli cihazi ve adli kararları, iktidarın emirlerine mahkûm, milletin tereddüt ve şüphesiyle mâlûl, gerçek adalet ve itimat temininden uzak, hattâ Sovyet Rusya, Arjantin ve İspanya'nın adli seviyeleriyle eşit olarak vasıflandırılmış bulunmasıyla husule gelen fiilin temas ettiği Türk Ceza Kanununun 159 ncu maddesi terhipli cezayı gerektirdiğinden, adliyenin mânevi şahsiyetini tahkir etmek suçundan takibat yapılabilmesi için teşriî masuniyetinin kaldırılmasına,

3. Hükümetin mânevi şahsiyetini tahkir suçundan, sözlerinin bu cihete temas derecesi bakımından, takibatın Devre sonuna bırakılmasına,

Teşkilâtı Esasiye Kanununun 12 nci, Dahilî Nizamnamenin 180 nci maddelerine göre ekseriyetle karar verilmiştir.

Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere
Yüksek Reisliğe sunulur.

Teşkilatı Esasiye ve Adliye
encümenlerinden mürekkep
Muhtelit Encümen Reisi

Manisa
Muhalfim
M. Tümay

Kâtip
İzmir
Muhalfim
İ. Sipahioğlu

Aydın
N. Geveci
Bingöl
Mazbatanın 3 neü mad-
desine muhالفim
N. Aras

Denizli
Mazbatanın 1 ve 3 neü
maddelerine muhالفim
ve 2 neü maddesine
müstenkifim
İ. Hadımlıoğlu

İzmir
Mazbatanın 3 neü mad-
desine muhالفim
M. A. Sebük

Kayseri
K. Gündeş

Konya
T. F. Baran

Bu M. Muharriri
Niğde
H. H. Ülkün

Ankara
R. Eren

Balıkesir
V. Asena
Çoruh
M. Önal

İğel
H. Farat

Kars
Muhalfim
K. Güven

Kocaeli
S. Dinçer

Kütahya
Muhalfim
S. S. Nasuhoğlu

Malatya
Muhalfim
N. Ocakcıoğlu
Yozgad
M. Ataman

Kırşehir
Muhalfim
M. Mahmudoglu

Sivas
Ş. Ecevit

Zonguldak
Mazbatanın 3 neü mad-
desine muhالفim
N. Kirişcioğlu
Çanakkale
Mazbatanın 1 ve 3 neü
maddelerine muhالفim
S. Sezgin

Muhalefet şerhi

Suç mevzuu hâdiselerin 25 . V . 1955 ta-
rihinde geçmesi karşısında, dosya içinde bu-
lunan ve dosyanın Adliye Vekâletince tet-
kik tarihi olan 2 . VIII . 1956 tarihinde suçta
ait zabıt varakasının bulunmaması ve bu-
nun bu tezkerede kaydedilmesi ve bu tarihten
sonra dosyaya konulan zabıt varakasının
suç tarihinde tanzim edilmiş gibi görün-
mesi,

Zabıt varakasını imza eden, şahidolarak
dinlenen şahısların; ifadelerinin 15 . VIII .
1956 tarihinde zaptedilmesi halleri :Hâdiseye
delil gösterilen bu zabıt varakası, ve mev-
zuubahis şahadeti, Türkiye Büyük Millet
Meclisine hakaret, ve Hükümetin mânevî
şahsiyetini tahkir Suçlarından Kars Mebusu
Turgut Göle'nin teşrii masuniyetinin kal-
dırılması için, Dahilî Nizamnamenin 180 neü
maddesinde yazılı kandırıcı delil, kuvvet ve
mahiyetinde göremediğinden teşrii masuni-
yetinin kaldırılmasına muhالفim ve bu bap-
taki takibat ve muhakemenin Devre sonuna
bırakılması reyindeyim.

Manisa Mebusu
Muhlis Tümay

